رسالة في الدماء الطبيعية للنساء (للحرمين والجمعية)

د ښځو د طبيعي وينو (حيض، نفاس او استحاضې) په اړه يو پيغام

د ښځو د طبیعي وینو (حیض، نفاس او استحاضې) په اړه یو پیغام

محمد بن صالح العثيمين

د ښځو د طبیعي وینو (حیض، نفاس او استحاضې) په اړه لیکنه

د فضيلة الشيخ علامة

د محمد بن صالح العثيمين په قلم

الله دې هغه او د هغه مور او پلار ته ښښنه وکړي

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله نحمده ونستعينه ونستغفره، ونتوب إليه، ونعوذ بالله من شرور أنفسنا، ومن سيّئات أعمالنا. من يهده الله فلا مضلّ له، ومن يضلل فلا هادي له، وأشهد أن لا إله إلّا الله وحده لا شريك له، وأشهد أنّ محمدًا عبده ورسوله، صلّى الله عليه وعلى آله وأصحابه ومن تبعهم بإحسانٍ إلى يوم الدّين، وسلّم تسليمًا.

اما بعد: هغه ويني چې په ښځه راځي هغه حیض، استحاضه او نفاس دي، دا له مهمو کارونو څخه دي چې وپیژندل شي او اړوند احکام یې بیان شي، همدارنګه په اړه یې د علماوو د ناسمو او سمو ویناوو تر منځ توپیر وکړل شي. او د ترجیح ورکولو او یا ضعیف ګڼلو پر مهال باید باور په هغه څه وشي چې د قرآن او سنت په رڼا کې راغلي وي.

ځکه دا دواړه بنسټيزې سرچيني دي؛ هغه چې احکام پرې بنا کيږي کوم چې بنده ګان پرې د الله تعالى عبادت کوي او د هغه لخوا پرې مکلف شوي دي.

او ځکه چې په قرآن او سنت باندې باور کولو کې د زړه سکون، د سينې پراخوالى، د نفس پاکوالى او د غاړې خلاصيدل دي.

٣- او ځکه چې لدې پرته نورو ته دليل پلټل کيږي نه دا چې استدلال پرې کيږي.

ځکه چې د الله له کلام او د هغه د رسول - صلى الله عليه وسلم - له وينا پرته په بل څه کې حجت نشته، او همدارنګه د صحابه و وينا، د راجح قول په بنا، پدې شرط چې داسې څه پکې نه وي چې د قرآن او يا سنت سره په ټکر کې واقع شي، او همدارنګه د بل صحابي له وينا سره په ټکر کې نه وي، که چيرته په قرآن او سنت کې داسې څه و چې دا يې خلاف و ، نو هغه څه چې په قران او سنت کې دي اخستل يې واجب دي، او که چېرته د بل صحابي له وينا سره په ټکر کې و، د دواړو ويناوو تر منځ ترجيح لټول کيږي او راجح يې اخيستل کيږي؛ د الله تعالى د دې وينا له مخې:

﴿...فَإِن تَنَٰزَعۡتُمۡ فِي شَيۡءٖ فَرُدُّوهُ إِلَى ٱللَّهِ وَٱلرَّسُولِ إِن كُنتُمۡ تُؤۡمِنُونَ بِٱللَّهِ وَٱلۡيَوۡمِ ٱلۡأٓخِرِۚ ذَٰلِكَ خَيۡرٞ وَأَحۡسَنُ تَأۡوِيلًا﴾

(...نو که په څه کی مو سره شخړه راغله، الله او رسول ته يې ور وګرځوئ، که (ربښتيا) تاسو په الله او آخرت ورځ ايمان لرئ، دا غوره او په انجام کې ډېره ښه ده). [النساء سورت: ٥٩ آيت].

او دا یوه لنډه رساله ده، چې په هغې کې د دغو وینو (لکه د حیض، نفاس او استحاضې) وضاحت او هغه احکام ذکر شوي دي چې خلک ورته اړتیا لري، او دا رساله په لاندې فصلونو مشتمله ده:

لومړی فصل: د حېض معنا او حکمت.

دويم فصل: د حېض وخت او موده.

دریم فصل: هغه بیړني حالتونه چې په حېض کې رامنځ ته کیږي.

څلورم فصل: د حېض احکام.

پنځم فصل: نا منظمه وینه (استحاضه) او احکام یې.

شپږم فصل: له زیږون وروسته وینه (نفاس) او احکام یې.

اووم فصل: د هغه څه د کارونې په اړه چې یا خو حیض بندوي او یا یې هم راولي، او هغه څه چې د حمل مخنیوی کوي او یا یې غورځوي.

لومړی فصل: د حیض معنا او حکمت

حېض په لغت کې: د يو شي بهېدل او روانيدل دي.

او په اصطلاح کې: هغه وینه ده چې په طبیعي توګه پرته له کوم سبب څخه په ټاکلو وختونو کې ښځو ته پیدا کیږي، نو دا طبیعي وینه ده چې پرته له کومې ناروغۍ، زخم، اولاد ضایع کېدو او یا زیږون له امله رامنځ ته کیږي، نو کله چې دا یوه طبیعي وینه ده د ښځو چاپیریال، د ښځو د حالت

چاپیریال او هوا ته په لیدو توپیر لري، لدې امله ښځې پکې (یوه له بلې) سره جلا او ښکاره او توپیر لري.

حکمت پکې دا دی چې کله ماشوم د مور په ګېډه کې وي نو هغه ډول خواړه نشي اخستلی لکه څرنګه یې چې له ګېډې د باندې خلک اخلي، او تر ټولو پرې زړه سواندی انسان(مور یې) نشي کولی چې څه خواړه ورته ورسوي، نو دا مهال الله تعالی په مېرمنو کې د وینې داسې افرازات پیدا کوي چې ماشوم یې له مخې د مور په ګېډه کې خواړه اخلي پرته لدې چې خوراک او یا هضمولو ته یې اړتیا ولري؛ هغه داسې چې د نوم له لارې یې بدن ته داخلیږي بیا یې وینه رګونو ته داخلیږي او هغه پرې تغذیه کیږي، نو الله پورته، لوی او په ښایسته بڼه جوړوونکی ذات دی.

نو پدې حیض کې همدا حکمت دی، لدې امله کله چې مېرمن امیدواره شي نو حیض یې بند شي، بیا نو حیض پرې نه راځي مګر په ډیرو لږو حالاتو کې، همدا رنګه شېده ورکوونکې مېرمنې لږې لیدل کیږي چې حیض پرې راځي په ځانګړې توګه د شېدو ورکولو په لومړي وخت کې.

دویم څپرکی: د حیض وخت او موده

پدې څپرکي کې دوه موضوع ګانې څېړل کیږي:

لومړی موضوع: هغه عمر چې حیض پکې راځي.

دویمه موضوع: د حیض موده.

نو لومړی موضوع هغه عمر دی چې غالبا حیض پکې راځي؛ چې هغه له دولسو نه تر پنځوسو کلونو پورې دی او

د ښځو حالت، چاپیریال او د ځای هوا ته په لیدو کیدی شي مېږمن لدې وړاندې او یا وروسته هم حایضه شي.

علماء - رحمهم الله - پدې اړه اختلاف لري چې: آیا هغه عمر چې حیض پکې راځي ټاکلی عمر دی چې نه وروسته کیږي او نه مخکې کیږي، او هغه وینه چې لدې وړاندې یا وروسته راځي هغه د ناروغۍ له امله وي نه د حېض؟

پدې اړه علما بېلابېل نظرونه لري، دارمي وروسته لدې چې د اختلافاتو یادونه یې کړې - ویلي: دا ټول زما په اند غلط دي، ځکه پدې کې مرجع موجوده حالت دی؛ نو هر څومره چې وموندل شوه، که په هر حال او سن کې وي واجب دي چې حېض وګڼل شي. الله ښه پو هیږي.[1]

او دا خبره چې دارمي کړې سمه ده، او دا د شیخ الاسلام ابن تیمیه ټاکنه هم ده، نو هر کله چې ښځې حیض ولید، هغه حایضه ده، که څه هم له نهو کلونو ټیټه او یا له پنځوسو پورته وي.[2] دا ځکه چې الله او رسول یې د حیض حکمونه موجوده حالت پورې تړلي دي، او الله او رسول یې ورته کوم ځانګړی سن ندی ټاکلی، نو موجوده حالت ته رجوع کول پکار دي چې احکام ورپورې تړلي دي، او ځانګړی عمر ورته ټاکل له قرآن او سنت څخه دلیل ته اړتیا لري، او پدې کې هیڅ دلیل نشته.

---

1 د الدارمي کتاب: أحکام المتحیرة فی الحیض (١٧ مخ).

2 بخاري په کتاب الحیض، باب تقضي الحائض المناسك کلها إلا الطواف بالبیت کې په (٣٠٥) شمیره، او مسلم: په کتاب الحج، باب بیان وجوه الإحرام کې په (١٢١١) شمېره روایت کړی دی.

دويمه موضوع د حيض مهال (موده) ده: د وخت اندازه يې.

نو پدې کې علماوو زيات اختلاف کړی دی؛ په نږدې شپږو او يا اووه قولونو سره، ابن المنذر رحمه الله فرمايي: يوې ډلې علماوو ويلي: د حيض لپاره د کمې او زياتې مودې اندازه نشته.[1]

ما وويل: دا قول لکه د دارمي وينا چې وړاندې تېره شوه او هغه د شيخ الاسلام ابن تيمية غوراوی هم دی چې صيحح دی؛ ځکه چې قرآن، سنت او اعتبار پرې دلالت کوي.

لومړی دليل يې د الله تعالى دا قول دی:

﴿وَيَسۡـَٔلُونَكَ عَنِ ٱلۡمَحِيضِۖ قُلۡ هُوَ أَذٗى فَٱعۡتَزِلُواْ ٱلنِّسَآءَ فِي ٱلۡمَحِيضِ وَلَا تَقۡرَبُوهُنَّ حَتَّىٰ يَطۡهُرۡنَۖ...﴾

(او پوښتنه کوي دوی له تا نه -اې محمده!- د حيض (د احکامو) په اړه، ته ورته ووايه! دا يوه پليتي ده نو په څنګ (جدا) شئ (له جماع د) ښځو (خپلو) په وخت د حيض کې او مه نږدې کيږئ! (په جماع سره) دوی ته تر څو پورې چې (ښې) پاکې شي...) [البقرة سورت: ٢٢٢ ايت]، نو الله تعالى د ممانعت وروستى حد پاکوالى وټاکه، نه د يوې شپې يا ورځې او نه د دريو ورځو او يا پنځلس ورځو تېريدل، چې دا په خپله پدې دلالت کوي چې د حکم علت د حيض شتون او يا نه شتون

---

1 بخاري په کتاب العمرة، باب أجر العمرة على قدر النصب کې په: (١٦٦٢) شميره او مسلم په کتاب الحج، باب بيان وجوه الإحرام کې په: (١٢١١) شميره روايت کړی دی.

دی. نو تر څو چې حیض وي، حکم يې ثابت دی، او کله چې ترې پاکه شوه حکم يې له منځه تللی دی.

دويم دليل: هغه روايت چې په صحيح مسلم کې راغلی چې نبي - صلی الله عليه وسلم - عاېشې رضي الله عنها ته وويل کله چې هغې د عمرې لپاره احرام تړلی و او حيض پرې راغی:

«افْعَلِي مَا يَفْعَلُ الْحَاجُّ، غَيْرَ أَنْ لَا تَطُوفِي بِالْبَيْتِ حَتَّى تَطْهُرِي». قَالَتْ: فَلَمَّا كَانَ يَوْمُ النَّحْرِ طَهُرَتْ، فَأَفَاضَتْ.

«د بيت الله له طواف پرته نور ټول هغه څه وکړه چې يو حاجي يې کوي، تر دې چې پاکه شې». هغې وويل: کله چې د نحر ورځ شوه پاکه شوه، نو د افاضې طواف يې وکړ. حديث.[1]

او په صحيحينو کې راغلي چې رسول الله صلی الله عليه وسلم هغې ته وفرمايل:

«انتَظِرِي فَإِذَا طَهُرْتِ فَاخْرُجِي إِلَى التَّنْعِيمِ»[5]،

«صبر وکړه، کله چې پاکه شوې نو تنعيم ته ووځه»،[2] نو پيغمبر صلی الله عليه وسلم د منعې لپاره ورروستی حد پاکوالی وټاکه، نه دا چې ځانګړی وخت يې ورته ټاکلی وي، دا پر دې دلالت کوي چې حکم د حيض د شتون او نه شتون پورې تړلی دی.

دريم دليل: دا يادې شوې اندازې او تفصيلونه چې له فقهاوو يې چا پدې مسأله کې يادونه کړې ده؛ نه د الله تعالی په کتاب او نه د رسول الله - صلی الله عليه وسلم - په سنتو کې شته،

---

1 د هغو نومونو رساله چې شارع حکمونه پرې معلق کړي دي (۳۵: مخ)
2 مخکينی مصدر (۳۶: مخ).

سره لدې چې بیانولو ته يې سخته اړتیا لیدل کېږي. نو که چېرته (دا اندازې) له هغو (مسائلو) څخه وی چې پر بندګانو يې پوهه او الله ته پرې عبادت واجب وی نو خامخا به الله تعالی او رسول الله صلی الله علیه وسلم په ښکاره توګه تولو ته بیان کړې وې، د هغو احکامو د اهمیت د وجې چې پرې مرتبیږي لکه: لمونځ، روژه، نکاح، طلاق، میراث او داسې نور حکمونه. لکه څرنګه چې الله او رسول يې د لمونځونو شمېر، وختونه، رکوع ګانې او سجدې يې بیان کړي دي، او زکات: مالونه، نصابونه، اندازه او د لګښت ځایونه يې. او همدارنګه روژه، مهال او وخت يې. حج او ورپسې نور ورته مسایل، آن د خوراک، څښاک، خوب، کوروالي، ناستې، کور ته د ننوتلو او ورڅخه د وتلو آداب، د حاجت د رفع کولو آداب، آن (د اودس ماتي لپاره د ځان پاکولو په موخه) د ډبرو کارولو شمېر او داسې نورې باریکې او اړینې چارې، هغه چې الله پرې دین کمال ته رسولی، او پر مؤمنانو يې پرې خپل نعمت پوره کړی دی، لکه څنګه چې الله تعالی فرمایلي دي:

﴿...وَنَزَّلۡنَا عَلَيۡكَ ٱلۡكِتَٰبَ تِبۡيَٰنٗا لِّكُلِّ شَيۡءٖ...﴾

(...او موږ دا کتاب پر تا نازل کړ چې په ډاګه د هر شي څرګندونکی دی...) [النحل سورت: ۸۹ آیت]، او الله تعالی فرمایلي دي:

﴿...مَا كَانَ حَدِيثًا يُفْتَرَى وَلَـكِن تَصْدِيقَ الَّذِي بَيْنَ يَدَيْهِ وَتَفْصِيلَ كُلَّ شَيْءٍ...﴾

(...دا څه له ځانه جوړې خبرې نه دي، بلکې د هغه څه تصديق دی چې ترې مخکې (نازل شوی) و او د هر شي بېل بېل بيان... [يوسف سورت: ۱۱۱ايت].

نو چې کله دا اندازې او تفصيلات؛ نه د الله په کتاب او نه د رسول الله صلی الله عليه وسلم په سنت کې شته، نو ښکاره شوه چې اعتبار پرې نشته، بلکه اعتبار په حيض مسمی ته ورکول کيږي؛ هغه چې شرعي حکمونه يې د شتون او نه شتون پورې تړل کيږي، او ددې دليل څخه مې مطلب دادی چې: په قرآن او سنت کې د دليل نشتوالی پخپله د دې په بې اعتباروالي دليل دی - چې دا تاته پدې او نورو علمي مسألو کې ګټور تماميږي - ځکه چې شرعي حکمونه پرته د الله له کتاب، د رسول الله - صلی الله عليه وسلم - له سنت، ښکاره اجماع او صحيح قياس پرته نه ثابتيږي. شيخ الِاسلام ابن تيمية په خپله يوه قاعده کې ويلي: او لدې څخه د حيض نوم دی، چې الله پرې په کتاب او سنت کې زيات شمېر حکمونه تړلي دي، او د زيات او کم اندازه يې نده ښودلې، او نه د دوو حيضونو تر منځه پاکوالی د هغه عمومي ستونزی له امله چې امت پرې اخته دی او اړتيا ورته لري، او ژبه د يوې اندازې او بلې اندازې تر منځ توپير نه کوي، نو چا چې پدې کې اندازه وټاکله نو پرته له شک نه چې د کتاب او سنت مخالفت يې وکړ. خبره يې پای ته ورسيده.[1]

څلورم دليل: اعتبار، يعنې صحيح او مقبول قياس، هغه داسې چې الله تعالی د حيض لامل ضرر ښودلی دی، نو کله

---

1 مخکينی مصدر (۳۸ مخ).

چې حیض رامنځ ته شو نو ضرر شته، پدې کې نه د دویمې او لومړۍ ورځې او نه د څلورمې او دریمې ورځې تر منځه توپیر شته، او نه خو د شپاړسمې او پنځلسمې، او نه د اتلسمې او اوولسمې ورځ تر منځ توپیر شته، نو حیض، حیض دی او ضرر هماغه ضرر دی، او علت په برابره توګه په دواړو ورځو کې شته، نو څنګه د دوو ورځو تر منځ توپیر صحیح کیدلی شي، سره لدې چې په علت کې سره برابرې دي؟ آیا دا د صحیح قیاس خلاف کار ندی؟ آیا په صحیح قیاس کې دواړه ورځې سره برابرې ندي؟ په دې وجه چې په علت کې سره برابرې دي؟.

پنځم دلیل: د ټاکونکو د ویناوو تر منځ اختلاف او ګډوډي، دا پدې دلالت کوي چې پدې مسأله کې داسې دلیل نشته چې د (پریکړې) لپاره ورګرځیدل واجب وي، بلکه دا اجتهادي حکمونه دي چې کیدی شي صحیح او یا غلط وي، هیڅ یو یې په پیروۍ کې پر بل لومړیتوب نه لري، او د اختلاف پر مهال قرآن او سنت ته ورګرځیدل دي.

نو کله چې د دې قول پیاوړتیا ښکاره شوه چې: د لږ او ډیر حیض لپاره ټاکلې اندازه نشته، او همدا راجح قول دی، نو پوهه شه چې هره هغه وینه چې ښځې ولیده او کوم ځانګړی علت یې لکه زخم او داسې نور نه درلوده، نو دا د حیض وینه ده، پرته لدې چې په وخت او یا عمر سره اندازه کړی شي، مګر دا چې په دوامداره توګه په ښځه راځي او هیڅ نه پرې کیږي او یا دا چې د لنډ مهال لپاره پرې شي لکه: په میاشت کې یوه او یا دوه ورځې، نو دا به استحاضه وي. او - ان شاء

الله تعالی - ژر دی چې د استحاضې او د هغی حکمونو په اړه به معلومات وړاندې شي.

شیخ الاسلام ابن تیمیة ویلي: اصل دادی چې هر هغه څه چې له رحم نه راوځي هغه حیض دی، تر دې چې دلیل پیدا شي چې استحاضه ده.[1]

همدارنګه وایي: هره هغه وینه چې راغله که پدې نه پوهېده چې دا د رګ او یا زخم وینه ده نو دا حیض دی. وینا یې پای ته روسیده.[2]

او دا قول لکه څرنګه چې د دلایلو له نظره تر ټولو راجح دی، پوهې او درک ته هم نږدې دی او په عمل او تطبیق کې د هغه څه په پرتله آسانه دی چې ټاکونکو یې یادونه کړې ده، او هغه څه چې دا ډول وي نو د منلو وړ وي، ځکه چې د اسلامي دین له روحیې او هغې قاعدې سره چې آسانتیا او سهولت دی اړخ لږوي، الله تعالی فرمایلي دي:

﴿...وَمَا جَعَلَ عَلَيۡكُمۡ فِي ٱلدِّينِ مِنۡ حَرَجٖۚ...﴾

(...او په دین کې یې پر تاسو څه تنګون نه دی راوستی...)

[الحج سورت: ایت ۷۸]، او رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمایلي:

---

1 بخاري په کتاب الإيمان، باب الدين يسر کې په (۳۹) شمېره، د ابو هريرة رضي الله عنه له حدیث څخه روایت کړی دی.

2 بخاري په کتاب المناقب، باب صفة النبي صلَّى الله عليه وسلَّم کې په (۳۵۶۰) شمېره، او مسلم په کتاب الفضائل، باب مباعدته صلَّى الله عليه وسلَّم للآثام کې په (۲۳۲۷/۷۷) شمېره روایت کړی دی.

«إِنَّ الدِّينَ يُسْرٌ وَلَنْ يُشَادَّ الدِّينَ أَحَدٌ إِلَّا غَلَبَهُ فَسَدِّدُوا وَقَارِبُوا وَأَبْشِرُوا».
«بېشکه دين اسان دی، او هيڅوک به په دين کې سختي اختيار نه کړي مګر دا چې دين به پرې غالب شي، نو سمه لار خپله کړئ او نږدېوالی غوره کړئ او زېری ورکړئ». بخاري روايت کړی.[1]
او د نبي صلى الله عليه وسلم اخلاق داسې وو چې:
«أَنَّهُ مَا خُيِّرَ بَيْنَ أَمْرَيْنِ إِلَّا اخْتَارَ أَيْسَرَهُمَا مَا لَمْ يَكُنْ إِثْمًا»[10].
«هيڅکله د دوو چارو تر منځ واک ندی ورکړل شوی مګر دا چې له دواړو يې آسان غوره کړی، پدې شرط چې ګناه به نه وه».[2]
د اميدوارې حيض:
ډېری وختونه چې ښځه حامله شي نو وينه يې بنديږي، امام احمد رحمه الله فرمايلي: «اميدوارې ښځې د وينې په ودريدلو سره پيژندل کيږي».[3]
کله چې اميدواره ښځه وينه وګوري، نو که چيرته له زيږون څخه لږه موده وړاندې وه لکه دوه يا درې ورځې او درد ورسره و نو نفاس ده، او که چيرته له زيږون څخه زياته موده وړاندې وه، او يا له زيږون څخه کمه موده وړاندې وه خو درد ورسره نه و، نو نفاس نده، خو آيا دا به حيض وي تر

1 مجموع الفتاوى (١٩/٢٣٨-٢٣٩).
2 الأوسط (٢/٣٥٦).
3 المغني (١/٤٠٥) وګوره.

ځو يې أحکام پرې جاري شي او کنه د نارو غتيا له امله به وي تر څو د حيض حکم ورنکړل شي؟.

پدې کې د علماوو تر منځ اختلاف دی، خو صحيح خبره دا ده چې دا حيض دی که چيرته د عادت په څېر حيض وو، ځکه په اصل کې کومه وينه چې په ښځه راځي هغه حيض وي، مګر دا چې کوم بل لامل موجود وي چې د حيض مانع ګرځيدلی وي، او په قرآن او سنت کې داسې څه نشته چې په اميدوارې ښځې حيض نه راځي.

او همدا د مالک او شافعي مذهب او د شيخ الاسلام ابن تيمية ټاکنه ده؛ په اختياراتو کې وايي: ۳۰ مخ ، او بيهقي له احمد څخه د روايت په بڼه حکايتوي، بلکه ويل کيږي چې هغه بيرته ورګرځيدلی. وينا يې پای ته ورسيده.[21]

نو بناء د اميدوارې ښځې حيض ته هغه حکم ثابتيږي کوم چې د غير اميدوارې لپاره ثابتيږي، ملګر په دوو مسايلو کې:

لومړی مسأله: طلاق، د غير اميدوارې ښځې طلاقول په حيض کې چې عدت تېرول پرې لازم وي حرام دي، خو د اميدوارې ښځې طلاقول (په حيض) کې حرام ندي؛ ځکه د حيض پر مهال د غير اميدوارې ښځې طلاقول د الله تعالی د دې قول مخالفت کول دي:

﴿...فَطَلِّقُوهُنَّ لِعِدَّتِهِنَّ...﴾

1 اختلاف الفقهاء (١٩٣ مخ)، الأوسط (٢/ ٢٣٩).
2 المدونة (١/ ١٥٥)، النوادر والزيادات (١/ ١٣٦).

(...نو طلاق ورکړئ دوی ته مخکې د زماني د عدت نه...)

[الطلاق سورت: ایت ۱]، خو د امیدوارۍ طلاقول د حیض په حالت کې بیا د دې قول مخالف ندي، ځکه چا چې حامله طلاقه کړه، نو د عدت له مخې یې طلاقه کړې ده، برابره ده چې حیض ولري او که پاکه وي؛ ځکه د هغې عدت په حمل سره دی؛ لدې امله طلاقول یې له جماع نه وروسته حرام ندي، د نورو پر خلاف.

دویمه مسأله: د امیدوارۍ په حیض سره عدت نه تیرېږي، د نورو د حیض پر خلاف؛ ځکه د امیدوارۍ عدت نه تیرېږي مګر د حمل په زیږولو سره، برابره ده که حیض کېدله او یا نه؛ د الله تعالی د دې قول پر بنیاد:

﴿...وَأُوْلَاتُ الْأَحْمَالِ أَجَلُهُنَّ أَن يَضَعْنَ حَمْلَهُنَّ...﴾

(...او د حامله ښځو د عدت حد دا دی چې هغوی حمل وضع کړي...) [الطلاق سورت: ایت ۴].

دریم څپرکی: هغه بیړنۍ حالتونه چې په حیض کې رامنځ ته کیږي

هغه بیړني حالتونه چې په حیض کې رامنځ ته کیږي، څو ډوله دي:

لومړی ډول: کموالی او زیاتوالی، لکه چې د یوې ښځې (میاشتنۍ) عادت شپږ ورځې وي، نو وینه اوومې ورځې ته اوږده شي، یا دا چې عادت یې اووه ورځې وي، خو په شپږمې پاکه شي.

دویم ډول: مخکې والی او وروسته والی، لکه چې عادت یې د میاشتې په اخر کې وي نو حیض د میاشتې په سر کې

پرې راشي، او یا دا چې د میاشتې په سر کې وي خو په اخر کې پرې راشي.

علماوو د دې دوو ډولونو په حکم کې سره مخالفت کړی دی، خو صحیح دا ده چې هر کله یې وینه ولیدله هغه حایضه ده، او هر کله چې پاکه شوه نو هغه پاکه ده، برابره ده که له عادت څخه یې مریضي زیاته او یا کمه وه، او همدارنګه برابره ده که مخکې پرې راغلي وي او یا وروسته، او وړاندې په تېر څپرکی کې پدې اړه دلیل تېر شو، ځکه چې شریعت د حیض حکمونه د هغه په شتون او نشتون پورې وتړل.

او دا د شافعي مذهب او د شیخ الاسلام ابن تیمیة ټاکنه ده، او د المغني خاوند تقویه کړی او ملاتړ یې ترې کړی او ویلي یې دي: که چیرته عادت ته داسې اعتبار ورکول کېده لکه چې په مذهب کې وویل شو، نو نبی - صلی الله علیه وسلم - به خپل امت ته بیان کړی و او هیڅکله به یې له خپلې نیتې پدې اړه وینا وروسته کړې نه وه؛[1][2] ځکه چې له خپل وخت څخه د وینا وروسته والی جایز ندی، او مېرمنې یې او نورې ښځې په هر وخت کې بیانولو ته اړتیا لري، نو هیڅکله به یې له ویلو غفلت نه و کړی، او له هغه - صلی الله علیه وسلم - څخه د عادت په اړه یادونه او بیانول ندي راغلي مګر د مستحاضې په حق کې. وینا یې پای ته ورسیده.[3]

1 مجموع الفتاوی (۱۹/۲۳۸-۲۳۹).
2 الأم (۱/۸۲).
3 المغني (۱/۳۹۶)

دريم ډول: زيړوالی او يا خړوالی، داسې چې زيړه وينه وګورې لکه زوې (د زخم اوبه) او يا خړه د زيړوالي او تورولي تر منځه، نو که دا د حېض په جريان کې وي او يا ورپسې سملاسي له پاکوالي څخه وړاندې وي نو حېض دی، د حېض حکمونه ورته ثابتوو، او که چېرته له پاکوالي څخه وروسته وه نو حيض نه دی؛ د ام عطية رضي الله عنها د قول له امله: «موږ به له پاکوالي وروسته ژيړوالی او خړوالی هيڅ نه شمېره». ابو داود په صحيح سند سره روايت کړی دی،[1] او بخاري هم روايت کړی دی پرته له دې وينا يې (بعد الطهر) يعنې وروسته له پاکوالي، خو پخپله وينا يې ورته داسې باب ايښودلی دی: (باب الصفرة والكدرة فی غير أيام الحيض) يعنې دا باب د زيړوالي او خړوالي په باره کې وروسته د حيض له ورځو څخه دی.[2]

په فتح الباري شرحه کې يې ويلي: «پدې وينا سره د عائشې حديث ته چې وړاندې تېر شو پدې وينا سره يې: (حتى تَرين القَصة البيضاء) يعنې تر دې چې سپين والی وګورې. او د ام عطية د حديث تر منځه چې د باب حديث دی جمع کولو ته اشاره کوي، چې هغه: يعنې د عائشې حديث پداسې حالت باندې حمل کيږي چې کله زيړوالی او خړوالی د حيض په

---

1 ابو داود په کتاب الطهارة، باب في المرأة ترى الكدرة والصفرة بعد الطهر کې په: (۳۰۷) شمېره روايت کړی دی.

2 بخاري په کتاب الحيض، باب الصفرة والكدرة في غير أيام الحيض کې په (۳۲۶) شمېره نقل کړی دی.

ورځو کې وګوري، خو د حیض له ورځو پرته نو بیا هغه چې ام عطیة ویلي) وینا یې پای ته ورسیده.[1]

او د عائشې رضي الله عنها هغه حدیث چې اشاره یې ورته کړې ده هغه دی چې بخاري په تاکید سره مخکې لدې باب څخه معلق ذکر کړی دی، چې ښځو به هغې ته تکه لېږله (داسې یو څه چې مېرمنې پرې ځان ګوري تر څو پوهه شي چې آیا د حېض څه اثر پاتې دی کنه) په هغې تکه کې به مالوچ (پنبه) وه بیا به پرې زیږوالی و نو ویل به یې:[2] «بیړه مه کوئ تر څو چې سپینه مایع ووینئ».[3]

او القصة البیضاء: سپینې اوبه دي چې رحم یې د حیض د وردیدو پر مهال غورځوي.

څلورم ډول: په حیض کې وقفې راتلل، داسې چې یوه ورځ وینه وګوري او بله ورځ پاکوالی او داسې نور نو دا دوه حالتونه دي:

لومړی حالت: چې دا (حالت) د ښځې سره تل په هر وخت کې مل وي، نو دا د استحاضې وینه ده، څوک یې چې وګوري د استحاضې حکم ورته ثابتیږي.

دویم حالت: چې تل د ښځې سره مل نه وي، بلکه ځینې وختونه پرې راځي، او د پاکوالي لپاره صحیح وخت لري، نو

---

1 فتح الباري (۱/ ۴۲۶).
2 صحیح البخاري (۷۱/ ۱).
3 بخاري معلق راوړی دی: کتاب الحیض، باب إقبال المحیض وإدباره، د (۳۲۰) شمېره حدیث څخه مخکې.

پدې پاکوالي کې هم علما - رحمهم الله - اختلاف لري، چې آیا دا پاکوالی ده او که د حیض احکام پرې جاري کیږي؟

د شافعي مذهب په خپلو دوو اقوالو کې تر ټولو صحیح دا دی چې د حیض احکام پرې جاري کیږي، نو حیض به وي، او دا د شیخ الاسلام ابن تیمیة او د الفائق د خاوند ټاکنه او د أبو حنیفة مذهب دی.[3][2][1] ځکه چې سپیني اوبه پکې نه لیدل کیږي، او ځکه چې که پاکوالی وګڼل شي نو له هغه مخکې او وروسته به حیض وي، چې پدې (قول) هیڅ ویونکی نشته، او کنه نو عدت به په قرء سره په پنځو ورځو کې تېر شوی و؛ او همدا رنګه که پاکوالی وګڼل شي، نو په هرو دوو ورځو کې به په غسل او نورو شیانو سره د حرج او سختۍ سبب کېده، حال دا چې شریعت کې سختي نشته، الحمد لله.

او د حنابله و له مذهب څخه مشهوره دا ده چې وینه حیض دی، او وچوالی پاکي ده مګر دا چې دواړه یوځای د حیض له نیټې زیات شي. نو هغه زیاته وینه به استحاضه وي.[4]

او په مغني کې یې ویلي: «دې ته باید پاملرنه وشي چې د وینې ودریدل چې هر کله له یوې ورځې کم و نو هغه پاکوالی ندی، د هغه روایت پر اساس چې مونږ د نفاس په برخه کې راوړی، چې له یوې ورځې کمې مودې ته نه ګوري او دا صحیح خبره ده - ان شاء الله - ځکه وینه یو ځل جاري کیږي

1 الأصل (٢/ ١٩-٢٠)
2 په الإنصاف کې یې له هغوی څخه نقل کړی دی.
3 الأم (١/ ٨٣-٨٤).
4 المغني (١/٢٢٦).

او بل ځل ودرېږي، او څوک چې ساعت په ساعت غسل کولو ته اړتیا پیدا کوي، دا ورته سخته ده، چې دا سختوالی د الله تعالی د دې وینا پر بنیاد لرې شوی دی:

﴿...وَمَا جَعَلَ عَلَيۡكُمۡ فِي ٱلدِّينِ مِنۡ حَرَجٖ...﴾

(...او په دین کې یې پر تاسو څه تنګون نه دی راوستی...)

[الحج سورت: ایت ۷۸]، وایي: له یوې ورځې د کمې مودې لپاره د ویني ودرېدل پاکوالی ندی، مګر دا چې داسې څه وګوري چې په (پاکوالي) یې دلالت وکړي لکه د وینې پرې کیدل یې چې د عادت په وروستیو کې وي او یا دا چې سپینې اوبه وګوري. وینا یې پای ته ورسیده.[1]

نو د المغني دا قول به د دواړو قولونو تر منځه منځمهالی وي، الله په سمو ښه پوه دی.

پنځم ډول: په وینه کې وچوالی، داسې چې ښځه یوازې رطوبت وګوري، نو که دا د حیض په جریان کې و او یا وروسته جوښت له پاکوالي مخکې و نو دا حیض دی، او که چېرته له پاکوالي وروسته و نو حیض نه دی؛ ځکه چې د هغه وروستی حالت دا دی چې زیړوالی او خړوالي وګوري، او دا یې حکم دی.

څلورم څپرکی: د حیض احکام

حیض ډېر حکمونه لري چې له شلو نه زیاتیږي خو مونږ دلته هغه حکمونه یادوو چې ډېره اړتیا ورته لیدل کیږي، له هغې څخه:

---

1 المغني (۱/۲۵۷).

لومړی: لمونځ: نو پر حائضې ښځې فرض او نفل لمونځونه حرام دي، او ورځخه نه صحیح کیږي، همدا رنګه لمونځ پرې نه واجبیږي تر دې چې د یو پوره رکعت په اندازه وخت یې نه وي ترلاسه کړی، نو بیا پرې واجبیږي، برابره ده که د وخت په لومړي سر او یا یې پای کې دومره اندازه وخت موندلی وی.

د وخت په پیل کې بیلګه: پر ښځې د لمر لویدو څخه وروسته پداسې وخت کې حیض راشی چې د یو رکعت په اندازه وخت پاتې وی، نو کله چې پاکه شوه وربانديې واجب دي چې د ماښام لمونځ راوګرځوي، ځکه د یو رکعت په اندازه وخت یې مونلی و مخکې لدې چې حیض پرې راشي.

د وخت په پای کې بیلګه: ښځه د لمر له راختو څخه د یو رکعت په اندازه مخکې له حیض نه پاکه شوه، نو کله چې ځان پاک کړي، پرې واجب دي چې د سهار لمونځ راوګرځوي، ځکه دومره وخت یې له هغه نه موندلی و چې د یو رکعت کولو لپاره بسنه وکړي.

خو که چېرته حایضې له وخت څخه دومره ومونده چې پوره یو رکعت ته بسنه نه کوي، مثلا په لومړي مثال کې چې د لمر له ډوبیدو څخه یوه لحظه وروسته پرې حیض راشي او یا په دویم مثال کې د لمر له راختلو نه یوه لحظه مخکې له حیض نه پاکه شي، نو لمونځ پرې واجب ندی، د پیغمبر صلی الله علیه وسلم د دې قول پر بنسټ:

«مَنْ أَدْرَكَ رَكْعَةً مِنَ الصَّلَاةِ فَقَدْ أَدْرَكَ الصَّلَاةَ».

"چا چې د لمونځ يو رکعت لاندې کړ، هغه لمونځ لاندې کړی دی". متفق عليه،[1] مفهوم يې دا دی؛ که چا له يو رکعت څخه کم وموند، نو لمونځ يې نه دی موندلی.

او که چېرته يې د مازديګر له لمانځه څخه د يو رکعت وخت وموند، نو آيا د ماسپښين لمونځ پرې له مازديګر سره واجب دی، او يا دا چې د ماخوستن د لمانځه له وخت څخه يې يو رکعت وموند، نو آيا د ماښام لمونځ پرې د ماخوستن سره واجب دی؟

په دې کې د علماوو تر منځ اختلاف دی، خو صحيح خبره دا ده چې نه پرې واجبيږي مګر هغه چې وخت يې موندلی وي، او هغه يوازې د مازيګر او ماخستن لمونځ دی؛ د هغه صلی الله عليه وسلم د وينا له مخې:

«مَنْ أَدْرَكَ رَكْعَةً مِنَ الْعَصْرِ قَبْلَ أَنْ تَغْرُبَ الشَّمْسُ فَقَدْ أَدْرَكَ الْعَصْرَ».

«چا چې د مازيګر يو رکعت د لمر له لوېدو مخکې لاندې کړ، نو مازيګر يې لاندې کړی دی». متفق عليه،[2] نو پيغمبر

---

1 بخاري په کتاب مواقيت الصلاة، باب من أدرك من الصلاة ركعة، شمېره (۵۸۰)، او مسلم په کتاب المساجد ومواضع الصلاة، باب من أدرك ركعة من الصلاة فقد أدرك تلك الصلاة، شمېره (۶۰۷) د ابو هريرة رضي الله عنه له حديث څخه نقل کړی دی.

2 بخاري په کتاب مواقيت الصلاة، باب من أدرك من الفجر ركعة کې په (۵۷۹) شمېره او مسلم په کتاب المساجد ومواضع الصلاة، باب من أدرك ركعة فقد أدرك تلك الصلاة کې په: (۶۰۸) شمېره د ابو هريرة رضي الله عنه له حديث څخه روايت کړی دی.

- صلی الله علیه وسلم نه دي ویلي چې: ماسپښین او مازیګر یې موندلی دی.
او نه یې پرې د ماسپښین واجبیدل یاد کړي، اصل کې د غاړې خلاصول دي، او دا د ابو حنیفة او مالک مذهب دی، په شرح المهذب کې ورڅخه حکایت شوی دی.[1]
او د الله تعالی یاد، الله اکبر، سبحان الله، الحمد لله، او په خوراک کې بسم الله ویيل او داسې نور، د حدیث او فقهې مسایلو لوستل، دعاء او آمین پرې ویيل او د قرآن کریم اوریدل نو لدې شیانو څخه هیڅ هم پرې حرام ندي، ځکه چې دا په صحیحینو او نورو کې ثابت شوي دي،
«أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يَتَّكِئُ فِي حِجْرِ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا وَهِيَ حَائِضٌ فَيَقْرَأُ الْقُرْآنَ»[30].
«چې نبي - صلی الله علیه وسلم به د عائشې رضي الله عنها په غیږ پداسې حال تکیه وهلې وه او قرآن به یې لوسته چې هغه به حائضه وه».[2]
او په صحیحینو کې له ام عطیة رضي الله عنها څخه هم روایت دی چې هغې له نبي صلی الله علیه وسلم څخه واوریدل چې ویل یې:

1 المجموع شرح المهذب (۳/۷۰).
2 بخاري په کتاب الحیض، باب قراءة الرجل في حجر امرأته وهي حائض، شمیره (۲۹۷)، او مسلم په کتاب الحیض، باب اتكاء الرجل في حجر زوجته وهي حائض وقراءة القرآن، شمیره (۳۰۱)، د عائشة رضي الله عنها له حدیث څخه نقل کړي دي.

«يَخْرُجُ الْعَوَاتِقُ وَذَوَاتُ الْخُدُورِ وَالْحُيَّضُ -يَعْنِي: إِلَى صَلَاةِ الْعِيدَيْنِ- وَلْيَشْهَدْنَ الْخَيْرَ، وَدَعْوَةَ الْمُؤْمِنِينَ، وَيَعْتَزِلُ الْحُيَّضُ الْمُصَلَّى»[31].

«هغه نوې تازه شوې پيغلې او په پرده کې پټې او حائضې به راوځي، يعني د اخترونو لمونځونو ته او د خير په ځای او د مؤمنانو په دعا کې دې حاضرې شي، او حائضې ښځې دې زمونږ د عيدګاه نه لرې اوسي».[1]

او په خپله حائضې لپاره د قرآن لوستل نو که چېرته يې په نظر سره او يا زړه کې لولي پرته لدې چې تلفظ پرې وکړي نو پروا نه کوي، داسې لکه چې مصحف او يا تخته کيږدي، آيتونو ته يې ګوري او په زړه کې يې لولي. نووي په شرح المهذب کې ويلي: (پرته له خلاف نه جايز دی).[2]

خو که چيرته يې لوستل په ژبې سره کول، نو جمهور علماء پدې اند دي چې منع دی او جواز نه لري. بخاري، ابن جرير الطبري او ابن المنذر ويلي: هغه جائز دی.[543]

---

1 بخاري په کتاب الحيض، باب شهود الحائض العيدين ودعوة المسلمين، ويعتزلن المصلى، شمېره (٣٢٤)، او مسلم په کتاب صلاة العيدين، باب ذكر إباحة خروج النساء في العيدين إلى المصلى وشهود الخطبة، مفارقات للرجال، شمېره (٨٩٠) نقل کړې دی.

2 المجموع (٢/ ٣٥٧).

3 الأوسط (٢/ ٢٢٣).

4 فتح الباري (١/ ٤٠٨).

5 وګورئ صحيح البخاري: كتاب الحيض، باب تقضي الحائض المناسك كلها إلا الطواف بالبيت، او فتح الباري (١/ ٤٠٧-٤٠٨).

او له مالک څخه حکايت شوی او له شافعي څخه په زوږ قول کې يې، له دواړو يې په فتح الباري کې حکايت کړی دی.[2][1]

او بخاري په تعليق سره له ابراهيم النخعي څخه يادونه کړې چې: پروا نه کوي که آيت ولولي.[3]

او شيخ الاسلام ابن تيمية په الفتاوى د ابن قاسم په ټولګه کې ويلي: «د قرآن له تلاوت څخه د هغې په منع کولو کې په اصل کې هيڅ سنت نشته، ځکه د هغه دا قول چې:

«لاَ تَقْرَأُ الحَائِضُ وَلاَ الجُنُبُ شَيْئًا مِنَ الْقُرْآنِ»[39]

«حايضه او جنب دې د قرآن څخه هيڅ شی نه لولي».[4] دا حديث د محدثينو په اتفاق ضعيف دی.[5]

او د رسول الله صلى الله عليه وسلم په زمانه کې ښځې حائضه کېدلې نو که چېرته پرې د قرآن لوستل حرام و لکه لمونځ؛ نو پيغمبر الله صلى الله عليه وسلم به خپل امت ته بيان کړي و او د مؤمنانو مورګانو ته به يې هم ورښودلي و او خامخا به يې دا خبره خلکو ته رسولې وه، نو کله چې هيڅا

1 فتح الباري (١/ ٤٠٨).
2 المجموع (٢/ ٣٥٦).
3 بخاري په کتاب الحيض، باب تقضي الحائض المناسك كلها إلا الطواف بالبيت، د (٣٠٥) شمېرې حديث څخه مخکې راوړی دی.
4 ترمذي: أبواب الطهارة، باب ما جاء في الجنب والحائض أنهما لا يقرآن القرآن، شمېره (١٣١) کې روايت کړی.
5 وګورئ: د الترمذي العلل (مخ: ٦٩/ ترتيبه)، او د البيهقي السنن الكبرى (١/ ٣٠٩)، او د ابن عبد الحق الأحكام الشرعية (١/ ٥٠٤)، او د الزيلعي نصب الراية (١/ ١٩٥).

پدي اړه له پیغمبر - صلی الله علیه وسلم - څخه منع کول ندي رانقل کړي ، نو روا نده چې حرام وګرځول شي، سره لدې چې هغه ورڅخه منع نده کړې، او سره له دې چې د هغه په زمانه کې حائضې ډیرې وې او بیا یې هم ترې منع نده کړې، نو معلومه شوه چې حرام نه دی. وینا یې پای ته ورسیده.[1]

وروسته لدې چې د علماوو تر منځ پر اختلاف پوه شو نو په کار ده چې وویل شي: غوره دا ده چې حائضه دې په ژبه قرآن نه لولي مګر د اړتیا پر مهال؛ که ښوونکې وه نو زده کوونکو ته یې باید په ژبه وروښایي، او یا د آزموینې پر مهال نو زده کوونکې اړتیا لري چې د آزموینې لپاره یې ولولي او داسې نور.

دویم: روژه: پر حائضې د فرضي او نفلي روژو نیول حرام دي، او ورڅخه نه صحیح کیږي، مګر د فرضي روژو قضا راوړل پرې واجب دي، د عائشې رضي الله عنها د حدیث پر اساس:

"كَانَ يُصِيبُنَا ذَلِكَ -تَعْنِي: الْحَيْضَ- فَنُؤْمَرُ بِقَضَاءِ الصَّوْمِ وَلَا نُؤْمَرُ بِقَضَاءِ الصَّلَاةِ".

"مونږ ته به رارسیده، یعنې: حیض- بیا به راته د روژې په قضا راوړلو امر کېده او د لمانځه پر قضایي راوړلو به راته امر نه کېده". متفق علیه.[2]

---

1 مجموع الفتاوی (۲۶/ ۱۹۱).

2 بخاري په کتاب الحیض، باب لا تقضي الحائض الصلاة، شمیره (۳۲۱)، او مسلم په کتاب الحیض، باب وجوب قضاء الصوم علی الحائض دون الصلاة، شمیره (۳۳۵) کې روایت کړی دی، او لفظ یې د مسلم دی.

او کله چې د روژې پر مهال پرې حیض راغی نو روژه یې باطله شوه، اګر که د لمر له ډوبیدو څخه یوه لحظه وړاندې وي، او د هغې ورځې قضا راوړل پرې واجب دي که چیرته فرضي روژه وه. خو که چېرته یې د حیض راتلل له غروب څخه وړاندې حس کړه مګر حیض پرې له غروب څخه وروسته راغی نو روژه یې پوره ده او په صحیح قول سره باطله نه ده؛ ځکه چې په داخل کې د وینې لپاره حکم نشته؛

او ځکه چې کله له پیغمبر - صلی الله علیه وسلم - څخه د هغې ښځې په اړه پوښتنه وشوه چې په خوب کې هغه څه وګوري چې یو نارینه یې ګوري آیا پر هغې غسل شته؟

قال: «نَعَمْ إِذَا هِيَ رَأَتِ الْمَاءَ»[43]

ویې ویيل: «هو؛ کله چې هغه اوبه وګوري»[1] نو حکم یې د مني په لیدلو پورې وتاړه نه له خپل ځای څخه په خوځیدلو، نو حیض هم همدارنګه دی چې حکمونه یې نه ثابتیږي مګر په لیدلو یې نه پدې چې له خپل ځای څخه (وینه) حرکت وکړي.

او کله چې سبا راوخیژي او دا حائضه وي نو د هغې ورځې روژه یې نه صحیح کیږي اګر که له سهار څخه یوه لحظه وروسته هم پاکه شوې وي.

او کله چې له سبا څخه لږ مخکې پاکه شوه او روژه یې ونیوله نو روژه یې صحیح ده، اګر که له سهار څخه وروسته غسل وکړي، لکه د جنُب په څېر کله چې د روژې نیت وکړي

---

1 بخاري په کتاب العلم، باب الحیاء في العلم، شمېره (۱۳۰)، او مسلم په کتاب الحیض، باب وجوب الغسل علی المرأة...، شمېره (۳۱۳) کې نقل کړی دی.

او هغه جُنب وي او غسل ونکړي مګر د سبا له راختو څخه وروسته، نو روژه يې صحيح ده؛ د عائشې رضي الله عنها په حديث کې راغلي دي وايي چې:
"كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُصْبِحُ جُنُبًا مِنْ جِمَاعٍ غَيْرِ احْتِلَامٍ ثُمَّ يَصُومُ فِي رَمَضَانَ".
«پيغمبر صلى الله عليه وسلم به له جماع څخه جنب و؛ نه له احتلام څخه او سبا به پرې راوښاته بيا به يې د رمضان روژه نيوله». متفق عليه.[1]
دريم حکم: له کعبې څخه طواف: په حايضې باندې د بيت الله طواف حرام دی، که فرضي وي او يا نفلي، او ترې نه صحيح کيږي؛ او پاتې شول نور کارونه لکه: د صفا او مروه تر مينځ سعي، په عرفې ودرېدل، مزدلفه او منا کې د شپو تېرول، د جمراتو ويشتل او داسې نور د حج او عمرې له مناسکو څخه نو ورباندې حرام نه دي، دليل يې عائشې ته د نبي - صلى الله عليه وسلم - وينا ده کله چې پرې حيض راغی:
«افْعَلِي مَا يَفْعَلُ الْحَاجُّ غَيْرَ أَلَّا تَطُوفِي بِالْبَيْتِ حَتَّى تَطْهُرِي»[45].
«هغه څه وکړه چې حاجي يې کوي، مګر تر څو چې پاکه شوې نه يې د بيت الله طواف مه کوه»[2]

---

1 بخاري په کتاب الصوم، باب اغتسال الصائم، شمېره (١٩٣١)، او مسلم په کتاب الصيام، باب صحة صوم من طلع عليه الفجر وهو جنب، شمېره (١١٠٩) کې نقل کړي.
2 بخاري په: کتاب الحيض، باب تقضي الحائض المناسك كلها إلا الطواف بالبيت کې په: (٣٠٥) شمېره، او مسلم په: کتاب الحج، باب بيان وجوه الإحرام کې په: (١٢١١) شمېره روايت کړی دی.

نو پر دې اساس؛ که چېرته ښځې د پاکوالي پر مهال طواف وکړ بیا د طواف وروسته سمدلاسه پرې حیض راغی، او یا د سعې پر مهال، نو په دې کې هیڅ باک نشته.

ځلورم حکم: له حایضې ښځه د طواف الوداع ساقطېدل (د الله په امانۍ طواف): نو کله چې ښځې د حج او عمرې مناسک پوره کړل بیا پرې حیض راغی مخکې له دې چې خپل هېواد ته ووځي، او تر وتلو پورې حائضه پاتې شوه، نو هغه به له طواف الوداع پرته راوځي (یعني د الله په امانۍ طواف پرې نشته)؛ د ابن عباس رضي الله عنهما د حدیث له وجې هغه فرمايلي:

"أُمِرَ النَّاسُ أَنْ يَكُونَ آخِرُ عَهْدِهِمْ بِالْبَيْتِ، إِلَّا أَنَّهُ خُفِّفَ عَنِ الْمَرْأَةِ الْحَائِضِ".

«خلکو ته امر شوی چې وروستی عمل يې د بیت الله (کعبې) طواف وي، خو دا طواف حائضه مېرمنې ته معاف شوی دی». [متفق علیه].[1]

او حائضې ښځې ته د الله په امانۍ پر مهال مستحب نه دي چې د مسجد الحرام دروازې ته راشي او دعا وکړي، ځکه دا د نبي - صلی الله علیه وسلم - څخه نه دي راغلي، سره لدې چې عبادات توقیفي دي (له هغه څخه په نقل) مبني دي، بلکه هغه څه چې له نبي -صلی الله علیه وسلم- څخه راغلي د دې خلاف دي، ځکه د صفیه -رضي الله عنها- په قصه کې کله

---

[1] بخاري په کتاب الحج، باب طواف الوداع، شمېره (۱۷۵۵)، او مسلم په کتاب الحج، باب وجوب طواف الوداع وسقوطه عن الحائض، شمېره (۱۳۲۸) کې رانقل کړی دی.

چې د افاضې له طواف څخه وروسته پرې حيض راغی؛ نبي - صلى الله عليه وسلم ورته وويل:

«فَلْتَنْفِرْ إِذَنْ».

«نو لاړه دې شي». متفق عليه.[1]

او امر يې ورته ونه کړ چې د مسجد دروازې ته لاړه شي، او که چېرته دا کار جايز وای نو ويلي به يې و. خو د حج او عمرې طواف ترې نه ساقطيږي، بلکه هر کله چې پاکه شوه نو کوي به يې.

پنځم حکم: په جومات کې پاتې کېدل: نو پر حائضې باندې په جومات کې پاتې کېدل حرام دي، آن په عيدګاه کې پرې پاتې کېدل حرام دي، د ام عطية رضي الله عنها د حديث له وجې چې هغې له نبي صلى الله عليه وسلم څخه واوريدل چې فرمايل يې:

«يَخْرُجُ الْعَوَاتِقُ وَذَوَاتُ الْخُدُورِ وَالْحُيَّضُ».

«پېغلې، پرده پوښې او حايضې به وځي». او پکې راغلي چې:

«يَعْتَزِلُ الْحُيَّضُ الْمُصَلَّى».

«حايضې دې د لمانځه له ځای څخه لرې پاتې شي». متفق عليه.[2]

---

1 بخاري په كتاب الحج، باب إذا حاضت المرأة بعد ما أفاضت، شمېره (١٧٥٧)، او مسلم په كتاب الحج، باب وجوب طواف الوداع، شمېره (١٢١١) کې نقل کړی دی.

2 بخاري په كتاب الحيض، باب شهود الحائض العيدين ودعوة المسلمين، ويعتزلن المصلى، شمېره (٣٢٤)، او مسلم په كتاب صلاة العيدين، باب ذكر

شپږم حکم: جماع (کوروالی) په خاوند يې حرام دي چې کوروالی ورسره وکړي، او پر ښځې هم حرام دي چې زمينه ورته برابره کړي؛ د الله تعالی د دې قول له مخې:

﴿وَيَسۡـَٔلُونَكَ عَنِ ٱلۡمَحِيضِۖ قُلۡ هُوَ أَذٗى فَٱعۡتَزِلُواْ ٱلنِّسَآءَ فِي ٱلۡمَحِيضِ وَلَا تَقۡرَبُوهُنَّ حَتَّىٰ يَطۡهُرۡنَۖ...﴾

(او پوښتنه کوي دوی له تا نه -ای محمده!- د حيض (د احکامو) په اړه، ته ورته ووايه! دا يوه پليتي ده نو په ښځو په وخت د حيض کې (جدا) شئ (له جماع د) ښځو (خپلو) په وخت د حيض کې. او مه نږدې کيږئ! (په جماع سره) دوی ته تر څو پورې چې (ښې) پاکې شي...) [البقرة سورت: ايت ٢٢٢]، او مراد په حيض سره د حيض وخت او ځای دی چې هغه فرج (شرمګاه) ده. او د رسول الله صلی الله عليه وسلم د دغې وينا له مخې:

«اصْنَعُوا كُلَّ شَيْءٍ إِلَّا النِّكَاحَ».

«هر څه وکړئ پرته له نکاح». يعني: جماع. مسلم روايت کړی؛[1] او څکه پر دې د مسلمانانو اجماع ده چې په شرمګاه کې د حائضې سره يو ځای کېدل حرام دي.

نو روا ندي هيڅ سړي ته چې په الله او د آخرت پر ورځې ايمان لري چې په دې ناروا کار دې اقدام وکړي، هغه چې په منع کېدو يې د الله تعالی کتاب او د هغه د رسول -صلی الله

إباحة خروج النساء في العيدين إلى المصلى وشهود الخطبة، مفارقات للرجال، شمېره (٨٩٠)، نقل کړي دي.

1 مسلم په کتاب الحيض، باب جواز غسل الحائض رأس زوجها، شمېره (٣٠٢) کې نقل کړی.

عليه وسلم- سنت او د مسلمانانو اجماع دلالت کړی وي، (که دا کار وکړي) نو له هغه چا څخه به وي چې د الله او د هغه د رسول مخالفت يې کړی دی، او د مسلمانانو له لارې پرته د بلې پيروي به يې کړي وي په المجموع کې يې ويلي چې د المهذب شرحه ده ۲ ج ۳۷۴ مخ : شافعي رحمه الله فرمايلي دي: «چا چې دا کار وکړ نو په يقيني توګه کبيره ګناه يې وکړه». زمونږ ملګرو (علماوو) او نورو ويلي(۱): «چا چې د حائضې سره کوروالی حلال وګڼه د هغه په کافريدو حکم کيږي» وينا يې پای ته ورسيده.

حال دا چې ورته - الحمد لله - روا دي هغه څه چې خپل شهوت پرې پرته له کوروالي څخه مات کړي لکه مچې اخيستل، غيږ کې نيول او يا له شرمګاه پرته له (نورو ځايونو) خوند اخيستل، خو غوره دا ده چې د نوم او زنګنونو تر منځه پرته له حائل (جامې) څخه مباشرت ونکړي. د عائشې رضي الله عنها د قول له مخې:

"كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَأْمُرُنِي فَأَتَّزِرُ فَيُبَاشِرُنِي وَأَنَا حَائِضٌ".

«نبي - صلى الله عليه وسلم - به راته امر کاوه نو، ازار به مې کلک وتاړه، بيا به يې راسره مباشرت کاوه پداسې حال کې چې زه به حائضه وم». متفق عليه.[1]

---

1 بخاري په کتاب الحيض، باب مباشرة الحائض، شمېره (۳۰۱)، او مسلم په کتاب الحيض، باب مباشرة الحائض فوق الإزار، شمېره (۲۹) کې نقل کړې دی.

اووم حکم: طلاق: پر خاوند حرام دي چې حائضې ته د حیض پر مهال طلاق ورکړي؛ د الله تعالی د قول له مخې:

﴿يَاأَيُّهَا النَّبِيُّ إِذَا طَلَّقْتُمُ النِّسَاءَ فَطَلِّقُوهُنَّ لِعِدَّتِهِنَّ...﴾

(اې نبي! کله چې تاسي مېرمنې طلاقوئ نو عدت (پیلېدو کې يې طلاقوئ...) [الطلاق سورت: ايت ١] یعنې په داسې حالت کې چې د طلاق په وخت کې يې د عدت معلوم وخت تر لاسه کړی وي او دا یوازې په هغه صورت کې کیږي چې هغې ته طلاق ورکړي په داسې حال کې چې امیدواره وي او یا پاکه وي پرته د کوروالي څخه؛ ځکه که د حیض په وخت کې طلاق ورکړل شي نو عدت یې نه دی ورکړل شوی، ځکه په کوم حیض کې چې طلاقه شوې ده له عدت څخه نه شمېرل کیږي او که چېرته له جماع څخه وروسته په پاکوالي کې طلاق ورکړل شي نو هغه عدت چې باید تېر یې کړي معلوم به نه وي، ځکه چې دا معلومه نه ده چې آیا لدې جماع څخه حامله شوې، تر څو د حاملې عدت تېر کړي او یا دا چې حمل نه لري، تر څو حیض وشمیر لای شی، نو کله چې د عدت له ډول څخه ډاډ ندی حاصل شوی؛ طلاق پرې حرام دی، تر دې چې خبره معلومه شوې نه وي.

نو د حیض پر مهال د حائضې ښځې طلاقول د تېر آیت په دلیل حرام دي؛ او د هغه څه له امله چې په صحیحینو او نورو کې د ابن عمر له حدیث څخه ثابت دي چې هغه خپله ښځه د حیض پر مهال طلاقه کړه، نو عمر پدې کار نبي صلی الله علیه وسلم خبر کړ، نو رسول الله صلی الله علیه وسلم غصه شو او ویې ویل:

«مُرْهُ فَلْيُرَاجِعْهَا ثُمَّ لِيُمْسِكْهَا حَتَّى تَطْهُرَ، ثُمَّ تَحِيضَ، ثُمَّ تَطْهُرَ، ثُمَّ إِنْ شَاءَ أَمْسَكَ بَعْدُ، وَإِنْ شَاءَ طَلَّقَ قَبْلَ أَنْ يَمَسَّ، فَتِلْكَ الْعِدَّةُ الَّتِي أَمَرَ اللَّهُ أَنْ تُطَلَّقَ لَهَا النِّسَاءُ»[51].

«امر ورته وکړه چې رجوع ورته وکړي، بیا دې ځان سره وساتي تر څو چې پاکه شي، بیا پرې حیض راشي، بیا پاکه شي، نو بیا یې که غوښتل وروسته دې وساتي او که یې غوښتل نو مخکې لدې چې کوروالی ورسره وکړي طلاقه دې کړي، دا هغه عدت دی چې الله پرې امر کړی چې ښځې یې له مخې طلاقې کړی شي».[1]

نو که یو سړی د حیض پر مهال ښځه طلاقه کړي هغه ګناهکار دی، او ورته په کار دي چې الله تعالی ته توبه وباسي، او ښځه بېرته تر خپلې غاړې کړي ددې لپاره چې د الله او د الله د رسول له امر سره سم شرعي طلاق ورکړي، نو کله یې چې تر غاړې کړه هغه دې پرېږدي تر څو له هغه حیض څخه پاکه شي چې طلاق یې پکې ورکړی و، بیا پرې بل ځل حیض راشي، بیا چې کله پاکه شوه نو که یې غوښتل له ځان سره دې پرېږدي او یا یې غوښتل چې له کوروالي مخکې یې طلاقه کړي نو ودې کړي.

او د حیض پر مهال د طلاق له حراموالي څخه درې مسئلې مستثنی دي:

---

[1] بخاري په کتاب الطلاق، شمېره (۵۲۵۱)، او مسلم په کتاب الطلاق، باب تحریم طلاق الحائض بغیر رضاها، وأنه لو خالف وقع الطلاق، ویؤمر برجعتها، شمېره (۱۴۷۱)، د ابن عمر رضي الله عنهما له حدیث څخه نقل کړی دی.

لومړی: کله چې طلاق مخکې له خلوت او کوروالي څخه وي، نو څه خبره نشته که د حیض پر مهال یې طلاقه کړي. ځکه چې ده لره پر هغې کوم عدت نشته، نو طلاق یې د الله تعالی د دې قول پر خلاف نه دی:

﴿...فَطَلِّقُوهُنَّ لِعِدَّتِهِنَّ...﴾

(...نو عدت (پیلېدو) کې یې طلاقوئ...) [الطلاق سورت: ایت ۱].

دویمه: کله چې حیض د امیدوارۍ (حمل) په حالت کې وي، او په دې اړه وړاندې څرګندونې وشوې.

دریمه: کله چې طلاق په عوض (بدل) سره وي، نو پروا نه کوي چې د حیض په حالت کې طلاقه کړي.

د بیلګې په توګه که د خاوند او ښځې تر منځ جګړه او ناوړه ژوند و، نو خاوند ترې یو څه عوض اخلي د دې لپاره چې طلاقه یې کړي، نو دا طلاق جایز دی اګر که حائضه هم وي. دلیل یې د ابن عباس - رضي الله عنهما - حدیث دی چې: د ثابت بن قیس بن شماس ښځه نبي - صلی الله علیه وسلم - ته راغله او ورته یې وویل: ای د الله رسوله! زه هغه په اخلاقو او یا دینداری کې نه ملامتوم، مګر کفر په اسلام کې بد ګڼم، نو نبي صلی الله علیه وسلم وویل:

«أَتَرُدِّينَ عَلَيْهِ حَدِيقَتَهُ؟»

«آیا د هغه باغ ورته بېرته ورکوې؟» هغې وویل: هو. بیا رسول الله صلی الله علیه وسلم وفرمایل:

«اقْبَلِ الْحَدِيقَةَ وَطَلِّقْهَا تَطْلِيقَةً»

«باغچه قبوله کړه او يو طلاق ورکړه» [بخاري روايت کړی].[1]

او پيغمبر صلى الله عليه وسلم د دې پوښتنه ونکړه چې آيا حائضه ده او که پاکه؟ او ځکه چې دا طلاق د ښځې لخوا د ځان فديه وه، نو د اړتيا پر مهال جايز دی، که په هر حالت کې وي.

په المغني کې د حيض پر مهال د خلعې د روا والي د علت په اړه وايي: ۷ ج ۵۲ مخ: «ځکه کومه منعه چې له طلاق څخه د حيض پر مهال راغلې؛ علت يې هغه ضرر دی چې د عدت په اوږديدو سره ورته رسيږي، او خلع د هغه ضرر د لمنځه وړلو لپاره ده چې د ناوړه رويې او سپک ليدلو له امله د هغه چا سره رامنځ ته کيږي چې بد يې ګڼي او غصه يې ورته راځي، او دا کار د عدت د اوږدوالي په پرتله ډير ضرري دی، نو د غټ ضرر دفع کول په وړوکي سره روا شو، لدې امله پيغمبر صلى الله عليه وسلم د هغې ښځې د حالت پوښتنه ونکړه چې ځان يې خلاصاوه».

او د حيض پر مهال په ښځې نکاح تړلو کې کومه خبره نشته، ځکه چې اصل جواز دی، او په منعه کولو يې هيڅ دليل نشته، مګر د حيض پر مهال د خاوند پر وننوتلو کې بايد وليدل شي که چېرته ډاډ موجود وو چې ورسره نه يو ځای کيږي نو کومه خبره نشته چې ورننوځي، او که ډاډ نه و موجود نو ندې

[1] بخاري په کتاب الطلاق، باب الخلع وكيف الطلاق فيه، شمېره (۵۲۷۳) کې، د ابن عباس رضي الله عنهما له حديث څخه نقل کړی دی.

ورننوځي تر دې چې پاکه شي، لدې ويرې هسې نه چې په حرام کې واقع شي.

اتم حکم: په حېض سره د طلاق عدت ته اعتبار ورکول: نو کله چې سړي خپله ښځه طلاقه کړه وروسته لدې چې ورسره يو ځای شو او يا يې ورسره خلوت وکړ نو پرې واجب دي چې پوره درې حېضونه عدت پرې تېر کړي، که چېرته د حيض والا وه او حمل يې نه درلوده؛ د الله تعالی د دې قول له امله:

﴿وَٱلۡمُطَلَّقَٰتُ يَتَرَبَّصۡنَ بِأَنفُسِهِنَّ ثَلَٰثَةَ قُرُوٓءٖۚ...﴾

(او طلاقې کړی شوې ښځې دې انتظار کوي په ځانونو خپلو (له نکاح نه تر) درې حيضونو (کاملو) پورې...) [البقرة سورت: ايت ۲۲۸]، يعنې: درې حيضونه. نو که چېرته حامله وه، عدت يې د حمل تر پوره زيږولو پورې دی، برابره ده که دا موده لنډه او يا اوږده شي؛ دليل يې د الله تعالی دا قول دی:

﴿...وَأُوْلَاتُ الأَحْمَالِ أَجَلُهُنَّ أَن يَضَعْنَ حَمْلَهُنَّ...﴾

(...او د حامله ښځو د عدت حد دا دی چې هغوی حمل وضع کړي...) [الطلاق سورت: ايت ۴]، او که چېرته د حيض له خاوندانو نه وه، لکه کوچنۍ ماشومه چې حېض پرې نه وي پيل شوی، او يا هغه د زيات عمر له امله له حيض څخه نا اميده شوې وي، يا دا چې په عملياتو سره يې رحم لرې کړی وي او داسې نور کارونه چې د حېض راتللو تمه ورسره نه کيږي، نو د دا ډول ښځو عدت درې مياشتې دی؛ الله تعالی فرمايلي:

﴿وَاللاَّئِي يَئِسْنَ مِنَ الْمَحِيضِ مِن نِّسَائِكُمْ إِنِ ارْتَبْتُمْ فَعِدَّتُهُنَّ ثَلاَثَةُ أَشْهُرٍ وَاللاَّئِي لَمْ يَحِضْنَ...﴾

(او ستاسي له مېرمنو څخه چې کومې له حيضه ناهيلې شوې وي د هغوی په اړه که تاسي شکمن شوي ياست نو د هغوی عدت درې مياشتې دی، او همدغه حکم د هغو ښځو دی چې لا تر اوسه يې حيض نه وي راغلی...) [الطلاق سورت: ايت ۴]، او که چېرته د حيض له خاوندانو څخه وه خو حيض يې د يو معلوم سبب له وجهې لکه ناروغتيا او رضاعت (ماشوم ته شېده ورکولو) له امله نه راته، نو هغه به عدت کې پاتې کيږي اګر که موده يې اوږده شي تر دې چې حيض پرې راشي نو عدت به پرې تېر کړي، او که چېرته سبب لرې شو او حيض را نه غی، داسې چې له ناروغتيا څخه جوړه شوه او يا يې رضاعت پای ته ورسيده او حيض لا نه دی راغلی نو بايد د علت له ختميدو نه وروسته پوره يو کال عدت تېر کړي، او همدا صحيح قول دی، چې د شريعت له قواعدو سره اړخ لګوي، ځکه چې که علت لرې شي او د هغې حيض لا نه وي راغلی نو دا د هغه چا په څېر شوه چې حيض يې د نامعلوم دليل لپاره ودرېدلی وي، نو دا به پوره يو کال عدت تيروي؛ نهه مياشتې د اميدوارۍ لپاره د احتياط له مخې؛ ځکه چې ډيری وختونه حمل همدومره وي او درې مياشتې د عدت لپاره.

خو که چېرته طلاق د (نکاح) له عقد نه وروسته او د کوروالي او يا خلوت نه مخکې و، نو پدې کې بيخي عدت نشته، نه په حيض او نه په بل څه سره؛ د الله تعالی د دې قول له امله:

﴿يَاأَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا نَكَحْتُمُ الْمُؤْمِنَاتِ ثُمَّ طَلَّقْتُمُوهُنَّ مِن قَبْلِ أَن تَمَسُّوهُنَّ فَمَا لَكُمْ عَلَيْهِنَّ مِنْ عِدَّةٍ تَعْتَدُّونَهَا...﴾

(اې مومنانو كله چې تاسي مومنانې په نكاح كړئ بيا يې طلاقې كړئ مخكې له دې چې لاس ور وړئ (كوروالى وكړئ) نو بيا تاسي لپاره پر هغوى كوم عدت نشته چې شمېرئ به يې...) [الأحزاب سورت: آيت ۴۹].

نهم حكم: د رحم په پاكوالي حكم، يعني: چې حمل په كې نشته، او هر كله چې د رحم پر پاكوالي حكم كولو ته اړتيا پيدا كيږي نو دېته بيا اړتيا ليدل كيږى، او په دې كې مسألې دي:

لدې څخه: كله چې يو سړى مړ شو او ښځه تري پاتې شوه - نو د دې ښځې په ګېډه كې ماشوم لدې مړي څخه ميراث وړي- او دې ښځې (بل) خاوند وكړ، نو دا خاوند به ورسره كوروالى نه كوي تر څو چې حيض شوي نه وي، يا دا چې حمل يې ښكاره شي، نو كه چېرته يې حمل ښكاره شو نو (حمل) ته په ميراث وړلو پريكړه كوو، ځكه چې د موروث د مړيني پر مهال د ده په شتون پريكړه كوو، او كه چېرته پرې حيض راغى نو پريكړه كوو چې د ميراث مستحق ندى، ځكه چې مونږ پريكړه وكړه چې رحم يې په حيض سره پاک شوى دى.

لسم حكم: د غسل واجبېدل: نو پر حائضې؛ چې كله پاكه شوه د ټول بدن په وينځلو سره غسل كول واجب دي؛ فاطمې بنت أبي حُبيش ته د نبي صلى الله عليه وسلم د وينا له امله:

«فَإِذَا أَقْبَلَتِ الْحَيْضَةُ فَدَعِي الصَّلَاةَ، وَإِذَا أَدْبَرَتْ فَاغْتَسِلِي وَصَلِّي».

«کله چې حیض راغی نو لمونځ پرېږده، او کله چې لاړ نو غسل وکړه او لمونځ وکړه». [بخاري روایت کړی].[1]

تر ټولو لړ واجب په غسل کې دا دي چې ټول بدن ته اوبه ورسیږي، آن د ویښتانو لاندې ځایونو ته، او غوره دا ده چې هغه ډول غسل وشي لکه په حدیث کې چې راغلی دی. له نبي - صلی الله علیه وسلم - څخه، کله چې أسماء بنت شَکَل ورڅخه د حیض د غسل په اړه پوښتنه وکړه، هغه صلی الله علیه وسلم وفرمایل:

«تَأْخُذُ إِحْدَاكُنَّ مَاءَهَا وَسِدْرَتَهَا فَتَطَهَّرُ فَتُحْسِنُ الطُّهُورَ، ثُمَّ تَصُبُّ عَلَى رَأْسِهَا فَتَدْلُكُهُ دَلْكًا شَدِيدًا، حَتَّى تَبْلُغَ شُؤُونَ رَأْسِهَا، ثُمَّ تَصُبُّ عَلَيْهَا الْمَاءَ، ثُمَّ تَأْخُذُ فِرْصَةً مُمَسَّكَةً -أَيْ: قِطْعَةَ قُمَاشٍ فِيهَا مِسْكٌ- فَتَطَهَّرُ بِهَا»،

«ستاسو څخه یوه دې اوبه او بېره راواخلي او ځان دې پرې په ښه توګه پاک کړي، بیا دې په سر اوبه واړوي او کلک دې ومږي تر دې چې د ویښتانو بیخونو ته (اوبه) ورسیږي، بیا دې پرې اوبه واچوي، بیا دې د ټوټې یوه ټکه یعنې چې مشک پکې وي - راواخلي - او ځان دې پرې پاک کړي، اسماء وویل: څنګه پرې ځان پاک کړي؟ نو ویې ویل:

«سُبْحَانَ اللَّهِ!»،

«سُبْحَانَ اللَّهِ!»

[1] بخاري په کتاب الحیض، باب إقبال المحیض وإدباره، شمېره (۳۲۰)، او مسلم په کتاب الحیض، باب المستحاضة وغسلها وصلاتها، شمېره (۳۳۳)، د عائشې رضي الله عنها له حدیث څخه روایت کړي دي.

"پاکي ده الله تعالی لره!" نو عائشې ورته وفرمایل: د وینې اثر به څاري. (مسلم په (۵۴) شمېره روایت کړی دی).[1]

او د ویښتانو سپړل واجب نه دي، مګر دا چې کلک تړل شوي وي، چې دا ویره وي هسې نه چې اوبه يې بېخونو ته ونه رسېږي. دلیل يې په صحیح مسلم کې د أم سلمة رضی الله عنها حدیث دی چې هغې له نبي صلی الله علیه وسلم څخه پوښتنه وکړه نو ویې ویل: زه یوه ښځه یم چې ویښتان مې کلکوم (کمڅي کوم) نو آیا وېښتان مې د جنابت د غسل پر مهال پرانیزم؟ او په بل روایت کې دي: د حیض او جنابت له غسل څخه؟ نو ویې وییل:

«لَا، إِنَّمَا يَكْفِيكِ أَنْ تَحْثِيَ عَلَى رَأْسِكِ ثَلَاثَ حَثَيَاتٍ ثُمَّ تُفِيضِينَ عَلَيْكِ الْمَاءَ فَتَطْهُرِينَ»[55].

«نه، بسنه کوي چې په سر دې درې لپې اوبه واړوې بیا دې په ټول بدن اوبه تېرې کړه نو پاکه به شې».[2]

او کله چې حائضه د لمانځه د وخت پر مهال پاکه شوه نو پرې واجب دي چې د غسل په کولو کې بیړه وکړي تر څو لمونځ په خپل وخت کې ومومي، نو که چېرته په سفر کې وه او اوبه ورسره نه وې او یا ورسره اوبه وې خو په کارولو يې له ضرر څخه ویرېدله، او یا ناروغه وه چې اوبو ورته ضرر

---

[1] بخاري په کتاب الحیض، باب غسل المحیض، شمېره (۳۱۵)، او مسلم په کتاب الحیض، باب استحباب استعمال المغتسلة من الحیض فرصة من مسك في موضع الدم، شمېره (۳۳۲)، د عائشې رضي الله عنها له حدیث څخه نقل کړی دی.

[2] مسلم په کتاب الحیض، باب حکم ضفائر المغتسلة، شمېره (۳۳۰) کې د أم سلمة رضي الله عنها د حدیث څخه نقل کړی.

رساوه، نو هغه دې د غسل پر ځای تيمم وکړي تر څو ممانعت لرې شي بيا دې غسل وکړي.

او ځنې ښځې د لمانځه د وخت پر مهال پاکې شي خو غسل کول بل وخت ته وروسته کوي او وايي: پدې وخت کې نشي کولی پوره ځان پاک کړي، خو دا نه دليل دی او نه عذر؛ ځکه هغه کولای شي چې په غسل کې لږ واجب باندې بسنه وکړي، او لمونځ په خپل وخت کې ادا کړي، بيا چې وخت په لاس ورغی ځان دې په پوره توګه پاک کړي.

پنځم څپرکی: د استحاضې او د هغې د حکمونو په اړه

استحاضه: په پرلپسې توګه په ښځينه باندې د وينې راتلل دي چې هيڅکله ورځخه نه پرې کيږي، يا ورځخه د لنډ مهال لپاره پرې شي لکه په مياشت کې يوه او يا دوه ورځې.

نو د لومړي حالت دليل چې هيڅ ورځخه نه پرې کيږي هغه (حديث) دی چې په صحيح البخاری کې له عائشې رضي الله عنها څخه ثابت دی چې فرمايي: فاطمې بنت أبي حبيش رسول الله صلی الله عليه وسلم ته وويل:

"يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنِّي لَا أَطْهُرُ".

"ای د الله رسوله! زه هيڅ نه پاکيږم". او په يو روايت کې دي:

"أَسْتَحَاضُ فَلَا أَطْهُرُ"[56].

«أَسْتَحَاضُ فَلَا أَطْهُرُ».

"زه استحاضه کيږم او نه پاکيږم".[1]

او د دويم حالت دليل چې وينه پکې نه پرې کيږي مګر ډيره لږه؛ د حمنة بنت جحش حديث دی چې نبي - صلى الله عليه وسلم - ته راغله او ويې ويل:

"يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنِّي أَسْتَحَاضُ حَيْضَةً كَثِيرَةً شَدِيدَةً".

«ای د الله رسوله! زه ډيره سخته حيض کيږم» [احمد، ابوداود او ترمذي روايت کړی دی، او صحيح يې بللی دی، او د امام احمد تصحيح او د بخاري تحسين يې رانقل کړی دی].[3][2]

د استحاضې حالتونه:

پر استحاضې اخته ښځه درې حالتونه لري:

لومړی صورت: دا چې له استحاضې مخکې يې حيض معلوم وي، نو دا د هغې د حيض پخوانۍ معلومې دورې ته ورګرځي، نو په هغې کې کښېني (له عبادتونو لاس نيسي) او د حيض احکام ورته ثابتيږي او له دې مودې پرته نور استحاضه ده، د استحاضې حکمونه ورته ثابتيږي.

---

1 بخاري په کتاب الوضوء، باب غسل الدم، شميره (۲۲۸)، او مسلم په کتاب الحيض، باب المستحاضة وغسلها وصلاتها، شميره (۳۳۳)، د عائشې رضي الله عنها له حديث څخه نقل کړی دی.

2 سنن الترمذي: أبواب الطهارة، باب في المستحاضة أنها تجمع بين الصلاتين بغسل واحد، د حديث شميره (۱۲۸) ورپسي.

3 احمد (۶/۳۴۹)، او ابو داود: کتاب الطهارة، باب من قال إذا أقبلت الحيضة تدع الصلاة، شميره (۲۸۷)، او ترمذي: أبواب الطهارة، باب في المستحاضة أنها تجمع بين الصلاتين بغسل واحد، شميره (۱۲۸) د حمنة بنت جحش رضي الله عنها له حديثه روايت کړی دی.

د دې بیلګه: یوه ښځه چې د هرې میاشتې په سر کې به یې شپږ ورځې حیض راته، بیا پرې ناڅاپه استحاضه راغله، نو وینه پرې پرلپسې راتله، نو د دې حیض له هرې میاشتې لومړۍ شپږ ورځې دي، او لدې پرته د استحاضې (وینه) ده؛ دلیل یې د عائشې رضي الله عنها حدیث دی چې فاطمې بنت أبی حُبیش وویل: ای د الله رسوله! زه داسې حائضه کېږم چې نه پاکېږم، نو آیا لمونځ پرېږدم؟ ویې ویل:

«لَا، إِنَّ ذَلِكَ عِرْقٌ، وَلَكِنْ دَعِي الصَّلَاةَ قَدْرَ الْأَيَّامِ الَّتِي كُنْتِ تَحِيضِينَ فِيهَا ثُمَّ اغْتَسِلِي وَصَلِّي».

«نه، هغه رګ دی، خو د هغو ورځو په اندازه لمونځ پرېږده څومره به چې مخکې حیض کېدلې، بیا غسل وکړه او لمونځ کوه». بخاري روایت کړی.[1]

او د مسلم په صحیح کې دي چې نبي صلی الله علیه وسلم أم حبیبې بنت جحش ته وویل:

«امْكُثِي قَدْرَ مَا كَانَتْ تَحْبِسُكِ حَيْضَتُكِ ثُمَّ اغْتَسِلِي وَصَلِّي»[60].

«تر هغه وخته پورې پاتې شه څومره به چې حیض ایسارولې بیا غسل وکړه او لمونځ وکړه».[2]

---

1 بخاري په کتاب الحیض، باب الحیض، وما یصَدَّقُ النساءُ في الحیض والحمل، فیما یمکن من الحیض، شمېره (۳۲۵)، د عائشة رضي الله عنها له حدیث څخه روایت کړی دی.

2 مسلم په کتاب الحیض، باب المستحاضة وغسلها وصلاتها، شمېره (۳۳۴)، د عائشې رضي الله عنها له حدیث څخه نقل کړی.

په دې اساس هغه ښځه چې حیض یې معلوم وي باید د حیض په موده کې کښېني، بیا دې غسل وکړي او لمونځ دې وکړي او په دې وخت کې دې د وینې پروا نه کوي.

دویم صورت: چې له استحاضې مخکې یې حیض معلوم نه وي، داسې چې له اول نه پرې(د استحاضې) وینه په دوامداره توګه راځي، نو دا به د وینې حالت ته ګوري، هغه چې توره، ټینګه او بدبویه وه؛ د حیض حکمونه ورته ثابتیږي، او لدې پرته استحاضه ده، د استحاضې حکمونه ورته ثابتیږي.

د دې بیلګه یوه ښځه ده چې د لومړي ځل لپاره یې چې وینه ولیده، او پرلپسې پرې راتله، مګر لس ورځې یې توره ګوري، او پاتې میاشت یې سره ګوري، یا یې لس ورځې ټینګه ګوري او پاتې میاشت نرۍ، او یا یې لس ورځې بد بویه ګوري لکه د حیض وینه او پاتې میاشت بوي نه لري، نو دا په لومړي مثال کې تور حیض په دویم مثال کې ټینګ او په دریم مثال کې بدبویه حیض دی، او لدې پرته استحاضه ده. دلیل یې فاطمې بنت أبي حُبیش ته د نبي - صلى الله علیه وسلم - وینا ده:

«إِذَا كَانَ دَمُ الْحَيْضَةِ فَإِنَّهُ أَسْوَدُ يُعْرَفُ، فَإِذَا كَانَ ذَلِكَ فَأَمْسِكِي عَنِ الصَّلَاةِ فَإِذَا كَانَ الْآخَرُ فَتَوَضَّئِي وَصَلِّي؛ فَإِنَّمَا هُوَ عِرْقٌ».

«که چېرته د حیض وینه وي هغه توره ده پیژندل کیږي، نو که داسې وه لمونځ پرېږده، که چېرته بله وه نو اودس وکړه او

لمونځ وکړه؛ ځکه چې هغه یو رګ دی». ابو داود او نسائي روایت کړی دی، او ابن حبان او الحاکم صحیح بللی دی.[1]

دا حدیث سره لدې چې په سند او متن کې یې خبره شته خو بیا هم علماوو - رحمهم الله - پرې عمل کړی، او لدې به ښه وي چې د ښځو غالب عادت ته وروګرځول شي.

دریم صورت: چې معلوم حیض و نه لري او نه سم توپیر کولی شي، داسې چې وینه له لومړي سر څخه په پرلپسې توګه په یوه بڼه راځي او یا ګډودې بڼې لري نو دا امکان نه لري چې حیض به وي، نو پداسې حال کې د ښځو غالب حالت باندې عمل کیږي، داسې چې له هرې میاشتې څخه به یې حیض شپږ یا اووه ورځې وي، له هغه مهاله به پیلیږي چې وینه پکې وګوري، او لدې پرته استحاضه ده.

د دې مثال دا دی چې د میاشتې په پنځمه لومړی وینه وګوري پرته لدې چې د وینې سم توپیر پکې وکړای شي؛ نه د رنګ او نه د بل څه له مخې، نو حیض به یې له هرې میاشتې شپږ یا اووه ورځې وي چې هر ځل به د میاشتې له پنځمې نېټې څخه پیل کیږي. له حمنة بنت جحش رضی الله عنها څخه روایت دی هغې وویل: ای د الله رسوله! زه ډیره لویه او سخته

---

1 أبو داود په کتاب الطهارة، باب من قال إذا أقبلت الحیضة تدع الصلاة، شمېره (۲۸۶)، او نسائي په کتاب الطهارة، باب ما جاء في المستحاضة التي قد علمت أیام أقرائها، قبل أن یستمر بها الدم، شمېره (۲۱۱)، او ابن ماجه په کتاب الطهارة وسننها، باب ما جاء في المستحاضة التي قد علمت أیام أقرائها، قبل أن یستمر بها الدم، شمېره (۶۲۰)، او ابن حبان په خپل صحیح (۱۳۴۸) کې، او حاکم په المستدرک (۶۱۸) کې له عائشې رضي الله عنها څخه روایت کړي دي.

حيض کیږم، نو په دې اړه څه فکر کوې؟ د لمانځه او روژې څخه یې منع کړې یم، نو رسول الله صلی الله علیه وسلم وفرمایل:

«أَنْعَتُ لَكِ (أَصِفُ لَكِ اسْتِعْمَالَ) الْكُرْسُفَ (وهُوَ الْقُطْنُ) تَضَعِينَهُ عَلَى الْفَرْجِ، فَإِنَّهُ يُذْهِبُ الدَّمَ»،

«زه تاسو ته د کُرسف کارول بیانوم (چې پنبه ده) او تاسو یې په شرمگاه ږدئ، هغه وینه لرې کوي»، هغې وفرمایل: هغه لدې نه زیاته ده. او په اړه یې وفرمایل:

«إِنَّمَا هَذَا رَكْضَةٌ مِنْ رَكَضَاتِ الشَّيْطَانِ، فَتَحَيَّضِي سِتَّةَ أَيَّامٍ أَوْ سَبْعَةً فِي عِلْمِ اللَّهِ تَعَالَى، ثُمَّ اغْتَسِلِي حَتَّى إِذَا رَأَيْتِ أَنَّكِ قَدْ طَهُرْتِ وَاسْتَنْقَيْتِ فَصَلِّي أَرْبَعًا وَعِشْرِينَ أَوْ ثَلَاثًا وَعِشْرِينَ لَيْلَةً وَأَيَّامَهَا وَصُومِي».

«دا خو د شیطان یو ټپله ده، نو د الله تعالی په علم کې شپږ یا اوه ورځې ځان حایضه وگڼه، بیا غسل وکړه، او کله چې دې ولیدل چې پاکه او صافه شوې یې، نو څلیشت یا درویشت شپې او ورځې لمونځ کوه او روژه نیسه». حدیث. [احمد، ابو داود او ترمذي روایت کړی او ترمذي صحیح گڼلی دی، او له احمد څخه نقل شوي چې هغه یې صحیح، او له بخاري څخه چې هغه یې حسن گڼلی دی].[21]

---

1 سنن الترمذي: أبواب الطهارة، باب في المستحاضة أنها تجمع بين الصلاتين بغسل واحد، د حدیث شمیره (۱۲۸) په تعقیب کې.

2 احمد (۶/ ۴۳۹)، او ابو داود په کتاب الطهارة، باب من قال إذا أقبلت الحيضة تدع الصلاة، شمیره (۲۸۷)، او ترمذي په أبواب الطهارة، باب في المستحاضة أنها تجمع بين الصلاتين بغسل واحد، شمیره (۱۲۸) کې نقل کړی، د حمنة بنت جحش رضي الله عنها له حدیث څخه.

او د پیغمبر - صلی الله علیه وسلم دا قول: (شپږ ورځې او اووه) د اختیار لپاره نه بلکي اجتهاد دی، نو هغه ځه چې د هغې حالت ته نږدې وي له هغه چا څخه چې د دې سره په پیدایښت، عمر او خپلولۍ کې ورته والی ولري، او په هغه څه کې چې دې ته د حیض په وینه کې نږدې والی ولري او داسې نور هغه چې اعتبار ورته ورکول کیږي. نو که چېرته دې ته نږدې وه چې شپږ وي نو شپږ ورځې دې ونیسي، او که چېرته اوو ته نږدې وه نو (حیض) دې اووه ورځې وګرځوي.

د هغه چا حالت چې مستحاضې ته ورته والی ولري:

کله ښځینه ته داسې یو سبب پیدا شي چې له امله یې له شرمګاه څخه وینه راځي لکه په رحم کې عملیات او یا بل څه، او دا دوه ډوله دي:

لومړی ډول چې: پدې پوهه شي چې شونې نده د عملیات نه وروسته حیض شي، د بیلګې په توګه له بیخه د رحم ویستل او یا بندول یې پداسې ډول چې وینه ترې رانشي، نو دې ښځې ته د مستحاضې احکام نه ثابتیږي، بلکې حکم یې د هغه چا دی چې زیړوالی، خړوالی او یا لوندوالی له پاکوالي څخه وروسته وګوري، نو لمونځ او روژه به نه پریږدي او له جماع کولو هم منع کولی نه شي، او له دې وینې څخه غسل نه واجبیږي، بلکې د لمانځه پر مهال ورباندې د وینې وینځل حتمي دي، او په شرمګاه دې یو تکه او یا بل څه وروتړي، تر څو د وینې د راوتلو مخنیوی وشي، بیا دې لمانځه ته اودس وکړي، او اودس به ورته نه کوي تر هغه چې وخت یې نه وي داخل شوی، که چېرته ورته وخت و، لکه پنځه وخته

لمونځونه، له دې پرته يې چې هر لمونځ کول غوښتل لکه مطلق نفلي لمونځونه (نو تازه اودس دې ورته کوي).

دويم ډول: پدې نه پوهيږي چې له عمليات څخه وروسته به يې وينه ودريږي، بلکې کيدی شي حيض شي، نو د دې حکم د مستحاضې حکم دی، او څه چې وويل شول دليل يې فاطمة بنت أبی حبيش ته د پيغمبر - صلی الله عليه وسلم - وينا ده:

«إِنَّمَا ذَلِكَ عِرْقٌ وَلَيْسَ بِالْحَيْضَةِ، فَإِذَا أَقْبَلَتِ الْحَيْضَةُ فَاتْرُكِي الصَّلَاةَ»[64].

«هغه يو رګ دی او حيض ندی، نو کله چې حيض راغی نو لمونځ پريږده».[1]

او د هغه دا قول:

«فَإِذَا أَقْبَلَتِ الْحَيْضَةُ»

«نو کله چې حيض راغی» پدې معنا ده چې د مستحاضې حکم د هغه چا لپاره چې حيض پرې راځي شوني ده چې پرې راشي او لاړ شي، خو هغه ځوک چې حيض پرې نه راځي نو په هر حالت کې يې وينه رګ دی.

د استحاضې أحکام:

له پورتني مطلب څخه معلومه شوه چې وينه کله حيض وي؟ او کله استحاضه وي؟ نو کله چې حيض وه، نو د حيض

---

1 بخاري په کتاب الوضوء، باب غسل الدم، شميره (۲۲۸)، او مسلم په کتاب الحيض، باب المستحاضة وغسلها وصلاتها، شميره (۳۳۳)، د عائشې رضي الله عنها له حديث څخه نقل کړي دي.

احکام ورته ثابتیږي او کله چې استحاضه وه نو د هغې لپاره د استحاضې احکام ثابتیږي .

او وړاندې د حیض مهم حکمونه تېر شول.

او د استحاضې حکمونه لکه د پاکوالي حکمونه دي، نو هیڅ توپیر د مستحاضو او پاکو تر منځ نشته مګر په هغه څه کې چې لاندې راځي:

لومړی: د هر لمانځه لپاره پرې د اودس واجبېدل، فاطمې بنت أبي حُبیش ته د نبي صلی الله علیه وسلم د وینا له امله:

«ثُمَّ تَوَضَّئِي لِكُلِّ صَلَاةٍ».

«بیا د هر لمانځه لپاره اودس وکړه». دا حدیث امام بخاري د وینې مینځلو په باب کې روایت کړی دی، د دې معنې دا ده چې اودس به نه کوي د هغه لمانځه د پاره چې د هغې د پاره مقرر وخت وي مګر وروسته د وخت له داخلېدو څخه. که چیرته داسې لمونځ و چې هغې لره وخت مقرر نه و، نو هر کله یې چې د لمونځ کولو اراده وکړه اودس دې ورته وکړي.

دویم: کله یې چې اودس کاوه نو د وینې اثر به وینځې او شرمګاه به کلکه په مالوچو او تکې سره بندوي تر څو وینه ونیسي؛ د نبي - صلی الله علیه وسلم - د هغه قول له امله چې حمنة ته یې فرمایلي دي:

«أَنْعَتُ لَكِ الْكُرْسُفَ فَإِنَّهُ يُذْهِبُ الدَّمَ». قَالَتْ: فَإِنَّهُ أَكْثَرُ مِنْ ذَلِكَ. قَالَ: «فَاتَّخِذِي ثَوْبًا». قَالَتْ: هُوَ أَكْثَرُ مِنْ ذَلِكَ. قَالَ: «فَتَلَجَّمِي».

« کرسف(مالوچ) درته یادوم، وېې کاروئ) څکه هغه وینه لرې کوي». هغې وویل: هغه وینه له هغه نه هم ډېره وي. ویې ویل: «نو ټوټه ونیسه». ویې ویل: له هغه نه هم ډېره وي. ویې

ويل: «نو ځان کلک وتړه». حديث، او که لدې وروسته بيا هم څه راوځي نو پروا نه کوي، دليل يې فاطمه بنت أبی حبيش ته د نبي - صلی الله عليه وسلم وينا ده:

«اجْتَنِبِي الصَّلَاةَ أَيَّامَ حَيْضِكِ، ثُمَّ اغْتَسِلِي وَتَوَضَّئِي لِكُلِّ صَلَاةٍ، ثُمَّ صَلِّي، وَإِنْ قَطَرَ الدَّمُ عَلَى الْحَصِيرِ».

«د حيض په ورځو کې د لمانځه څخه ډډه وکړه، بيا غسل وکړه او هر لمانځه ته اودس وکړه، بيا لمونځ کوه، اګر که وينه درڅخه په پوزکي هم څڅېدله». احمد او ابن ماجه روايت کړی دی.[1]

دريم: کوروالی، علما يې د جواز په اړه سره اختلاف لري کله چې په زنا کې د واقع کېدو ويره موجوده نه وي، خو صحيح دا ده چې مطلقا روا ده، ځکه ډيری ښځې چې لسو ته رسيږي او يا زياتې د رسول الله صلی الله عليه وسلم په وخت کې استحاضه شوې وې ، نو نه الله او نه يې رسول د هغوی سره له جماع کولو منعه فرمايلې ده، بلکې د الله تعالی پدې قول کې:

﴿...فَاعْتَزِلُواْ النِّسَاء فِي الْمَحِيضِ...﴾

(...نو په څنګ (جدا) شئ (له جماع د) ښځو (خپلو) په وخت د حيض کې...) [البقرة:٢٢٢] پدې دلالت کوي چې پرته له هغه (حيض) نه ترې ډډه کول واجب نه دي، او ځکه چې لمونځ ورته روا دی، نو کورالی خو آسان دی، او ورسره

---

[1] احمد (۶/ ۲۰۴)، او ابن ماجه په کتاب الطهارة وسننها، باب ما جاء في المستحاضة التي قد عدت أيام أقرائها، قبل أن يستمر بها الدم، شمېره (۶۲۴) کې د عائشة رضي الله عنها له حديث څخه روايت کړی دي.

کوروالی د حائضې سره په کوروالي کولو قیاس کول سم نه دي، ځکه هغه څوک يې چې تحريموي د هغوی په اند سره برابر نه دي، او قیاس د توپير سره نه صحيح کيږي.

شپږم څپرکی: د ولادت دوره (نفاس) او احکام يې

نفاس: هغه وینه ده چې رحم يې د ماشوم د پيدايښت له امله پريږدي، يا له هغې سره يوځای، يا ورځخه وروسته، يا دوه او يا درې ورځې مخکې له درد سره.

او شیخ الاسلام ابن تیمیة ویلي: «هغه چې د درد دپیلېدو سره يې ګوري نو هغه نفاس دی». او په دوو او دريو ورځو يې محدود نه کړه، او هدف يې: درد چې ورپسې زيږون وي، کنه نو نفاس نه ده، او علما اختلاف لري چې آيا ډيره او يا لږه اندازه يې شته کنه؟. شیخ تقي الدين په خپل کتاب کې چې د هغو نومونو په اړه چې شريعت ورپورې حکمونه تړلي دي ويلي: (مخ:۳۷): «د نفاس نه لږه اندازه او نه يې ډير اندازه حد لري، که چېرته فرض کړای شي چې يوې ښځې څلوېښت، يا شپېته او يا اويا ورځې وينه وليده او بيا پرې شوه، نو هغه نفاس ده، خو که چېرته لدې هم اوږه شوه نو هغه د ناروغۍ وينه ده، نو بيا هغه مهال يې حد څلوېښت ورځې دی، ځکه ډيری ښځې يې چې ګوري وروستی نېټه يې همدومره وي او روايات پرې هم راغلي دي». وينا يې پای ته ورسيده.

ما وويل: په دې اساس، که چېرته يې وينه له څلوېښتو زياته شوه، او عادت يې داسې و چې په دې به پرې کېدله، او يا دا چې د پرې کېدولو د رانږدې کېدو نښې پکې ښکاره شوې، نو انتظار دې شي تر څو پرې شي، کنه د څلوېښتو په پوره کېدو

سره دې غسل وکړي؛ ځکه اکثریت همداسې وي مګر دا چې د نفاس سره یې د حیض وخت راورسیږي نو بیا به هم انتظار وباسي تر څو یې د حیض وخت هم پای ته ورسیږي، که چېرته له هغې وروسته پرې شوه، نو ورته په کار دي چې د عادت په څېر یې وګڼي، او په همدې حساب به راتلونکي کې هم عمل کوي، او که چېرته یې دوام وموند نو هغه مستحاضه ده، نو د استحاضې تېرو حکمونو ته دې وروګرځي، او که چېرته د وینې په پرې کېدلو سره پاکه شوه نو هغه پاکه ده اګر که له څلوېښتو مخکې وي، نو غسل به کوي، لمونځ به کوي، روژه به نیسي او خاوند به یې ورسره کوروالی کوي، مګر دا چې د وینې پرې کېدل له یوې ورځې نه د کمې مودې لپاره وي بیا ورته حکم نشته، په المغني کې یې ویلي دی.[1]

او نفاس نه ثابتیږي مګر هغه مهال چې داسې یو شی وزیږوي چې د انسان صورت په کې ښکاري، که چېرته یې دومره کوچنی وغورځاوه چې د انسان شکل په کې نه ښکارېده نو بیا یې وینه د نفاس وینه نه ده، بلکه هغه به درګ وینه وي، او حکم به یې د مستحاضې حکم وي، او تر ټولو لږه موده چې د انسان شکل په کې لیدل کیدلی شي د امیدوارۍ له پیل څخه اتیا ورځې دي او ډیری وختونه نوي ورځې وي.

المجد ابن تیمیة ویلي: هر کله یې چې وینه ولیده او مخکې ترې یوه ورځ درد و نو پروا دې نه کوي او که وروسته ترې درد و نو لمونځ دې نه کوي او روژه دې نه نیسي، بیا چې له زیږون څخه وروسته خبره معلومه شوه او د ظاهري حالت

1 المغني (۲۵۲/۱-۲۵۳).

خلاف وه بيرته دې وګرځي او لمونځونه دې لاندې کړي، او که چېرته يې خبره معلومه نشوه هغه څه چې ظاهري حکم وي پر همغه دې مخکې لاړه شي بيا پرې راګرځول نشته. له هغه يې په شرح الاقناع کې رانقل کړي دي.[1]

د نفاس أحکام:

د نفاس حکمونه کټ مټ لکه د حيض د حکمونو په څېر دي مګر په لاندې حالتونو کې:

لومړی عدت دی: چې په طلاق سره اعتبار ورکول کيږي نه په نفاس سره، ځکه که چېرته طلاق د حمل له زيږون څخه مخکې و نو عدت به يې په زيږون سره پوره کيږي نه په نفاس سره، او که چېرته طلاق وروسته له زيږون څخه و نو انتظار به کوي تر څو پرې حيض راشي لکه وړاندې چې تېر شو.

دوهم: د ايلاء موده ده چې له هغې څخه د حيض موده محاسبه کيږي او د زيږون څخه وروسته دوره ترې نه محاسبه کيږي.

او ايلاء دېته وايې چې: يو سړی د خپلې ښځې سره د تل لپاره او يا دومره مودې لپاره چې له څلورو مياشتو زياتيږي د کوروالي د پرېښودلو قسم ياد کړي، نو کله يې چې قسم وکړ او هغې ورڅخه د کوروالي غوښتنه وکړه، نو څلور مياشتې وخت ورته ټاکل کيږي، نو کله چې پوره شوې په کوروالي کولو او يا د ښځې په غوښته په جداوالي سره مجبوريږي، نو په دې موده کې که په ښځه نفاس تېر شو په خاوند نه

---

1 کشاف القناع (١/٢١٩)

حسابيږي، او همدومره موده به په څلورو میاشتو ور اضافه کيږي، د حيض پر خلاف چې د هغې موده په خاوند حسابيږي.

دريم: بلوغ ته رسیدل په حيض سره کيږي نه په نفاس سره؛ ځکه شونې نده چې ښځه دې حامله شي تر څو حايضه شوې نه وي، نو بلوغ ته رسيدل له اميدوارۍ څخه وړاندې په انزال سره کيږي.

څلورم: د حيض وینه چې کله پرې شوه او بیا د عادت له مخې راغله نو هغه په يقيني توګه حيض دی، دبيلګې په توګه چې د عادت له مخې يې مریضي اته ورځي وي، خو حيض څلور ورځې وګوري، بيا دوه ورځې پرې شي، بیا په اوومه او اتمه بيرته راوګرځي، نو دا راګرځيدونکی په يقيني توګه حيض دی، د حيض حکمونه ورته ثابتيږي، او د نفاس وينه چې کله له څلويښتو څخه مخکې ودريده او بيا په څلويښتو راغله نو په هغې کې شک دی نو پرې واجب دي چې لمونځ وکړي او فرضي ټاکلې روژه په خپل وخت سره ونيسي، او هر څه چې په حايضې حرام وي پدې هم حراميږي پرته له واجباتو څخه او له پاکوالي وروسته به د هغه څه قضايي راوړي چې پدې وينه کې يې کړي دي له هغه څه نه چې په حايضې يې قضا راوړل واجب وي. دا د حنبلې فقهاوو په نزد مشهور (قول) دي.[1]

او صحيح خبره خو دا ده چې وينه هر کله پرې په داسې وخت کې راغله چې د نفاس امکان پکې وي نو هغه نفاس

---

1 المغني (١/٢٥٣).

(وينه) ده، کنه حيض ده، مګر دا چې په دوامداره توګه پرې راشي نو بيا به استحاضه وي.

او دا هغه څه ته نږدې خبره ده چې په المغني کې يې له امام مالک رحمه الله څخه نقل کړې ده چې ويلي دي : او مالک ويلي:[1] «او که چېرته يې وينه له دوو او يا دريو ورځو وروسته وليده، يعنې له پرې کېدو نه وروسته - نو هغه نفاس دی کنه حيض دی». وينا يې پای ته ورسيده. او دا د شيخ الاسلام ابن تيميه رحمه الله د ټاکنې غوښتنه هم ده.

په وينه کې د حقيقت له مخې شک نشته، بلکې شک يوه نسبي مسأله ده چې په هغه کې خلک د خپل علم او عقل له مخې سره اختلاف لري، او په قرآن او سنت کې د هر څه وضاحت شته، او هيڅکله الله تعالی يو څوک دوه ځلې په روژې نيولو نه دی مکلف کړی، يا دا چې دوه ځلې طواف وکړي، مګر که چېرته په لومړي ځل کې څه نقصان وي او جبرانول يې پرته له بيا کولو امکان و نه لري، مګر دا چې بنده له مکلفيت څخه هغه څه تر سره کړل چې توان يې درلوده، نو پدې سره يې غاړه خلاصه شوه، لکه څنګه چې الله تعالی فرمايلي دي:

﴿لَا يُكَلِّفُ ٱللَّهُ نَفۡسًا إِلَّا وُسۡعَهَاۚ...﴾

(الله هېڅ ساکښ ته د هغه له وسې پورته مسؤوليت نه متوجه کوي...) [البقرة:۲۸۶]، او فرمايي:

﴿فَٱتَّقُواْ ٱللَّهَ مَا ٱسۡتَطَعۡتُمۡ...﴾

---

1 المغني (۱/۲۵۳).

(نو ځومره چې کولای شئ له الله تعالی ووېرېږئ...) [التغابن:۱۶].

د حيض او نفاس تر مينځه ينځم توپير:

په حيض کې که له عادت څخه مخکې پاکه شي نو خاوند ته يې له هغې سره له کراهت نه پرته جماع کول روا دي، خو په نفاس کې که چېرته له څلوېښتو نه مخکې پاکه شوه نو خاوند ته يې مکروه دي چې جماع ورسره وکړي، په مشهور قول سره په مذهب کې ، خو صحيح خبره دا ده چې جماع کول ورسره مکروه نه دي. او دا د جمهورو علماوو قول دی؛ ځکه کراهيت شرعي حکم دی، شرعي دليل ته اړتيا لري، او په دې مسأله کې نور څه نشته پرته له هغه چې امام احمد له عثمان بن أبي العاص څخه ذکر کړي دي چې (مېرمن) يې ورته له څلوېښتو نه مخکې راغله، نو ورته يې وويل : مه رانږدې کېږه.[1]

او د دې نه کراهت نه لازميږي، ځکه کيدی شي هغه دا کار د احتياط لپاره کړی وي، له دې ويري چې کيدی شي (ميرمن) يې له پاکوالي ډاډمنه نه وي، او يا کيدی شي د کوروالي له امله وينه په حرکت راشي، او يا د داسي کوم بل سبب له امله. و الله اعلم.

---

1 المغني (۲ / ۲۵۲)، او د عثمان بن ابي العاص اثر عبدالرزاق په المصنف (۱۲۰۲)، ابن ابي شيبة په المصنف (۱۷۴۵۰)، دارمي په السنن (۹۹۰) او ابن الجارود په المنتقی (۱۱۸) کې روايت کړی دی.

اووم څپرکی: د هغه څه د کارونې په اړه چې حیض بندوي او یا یې راولي، او هغه څه چې د حمل مخنیوی کوي او یا یې غورځوي

د ښځې لپاره د هغه څه کارول چې د حیض مخنیوی کوي په دوه شرطونو جایز دي:

لومړی: چې په ځان له ضرر څخه ویره ونه لري، که چیرته یې پر ځان له ضرر څخه ویره درلوده نو بیا جایز نه دی؛ د الله تعالی د دې قول پر اساس:

﴿...وَلَا تُلۡقُواْ بِأَيۡدِيكُمۡ إِلَى ٱلتَّهۡلُكَةِ...﴾

(...او په خپلو لاسونو خپل ځانونه په هلاکت کې مه غورځوئ...) [البقرة سورت: ایت ۱۹۵]،

﴿...وَلَا تَقۡتُلُوٓاْ أَنفُسَكُمۡۚ إِنَّ ٱللَّهَ كَانَ بِكُمۡ رَحِيمٗا﴾

(...او خپل ځانونه مه وژنئ (کفر یا ګناه مه کوئ) بې شکه الله خو پر تاسو ډېر مهربان دی). [النساء سورت: ایت ۲۹].

دویم: دا چې د خاوند په اجازې سره وي که چیرته د هغه سره تړاو ولري، لکه د هغه ښځه چې د عدت په حال کې وي په داسې ډول چې په هغې باندې یې نفقه واجب وي، نو هغه څه چې د حیض مخنیوی کوي استعمال کړي، تر څو د حیض موده اوږده شي او نفقه یې پرې زیاته شي، نو پدې حالت کې ورته روا ندي چې هغه څه استعمال کړي چې د حیض مخنیوي کوي مګر د هغه په اجازه، همدا رنګه که چیرته ثابت شوه چې د حیض مخنیوی د حمل مخنیوی کوي نو بیا د خاوند اجازه ضرور ده، نو چې رواوالی یې ثابت شو، نو غوره دا ده چې استعمال نه کړی شي مګر د اړتیا لپاره؛ ځکه طبیعي

وضعیت په خپل حال پرېښودل اعتدال ، روغتیا او سلامتیا ته ډیر نږدې دي.

او د هغه ځه کارول چې حیض راولي هم په دوو شرطونو جایز دي:

لومړی: چې د واجب د ساقطېدلو لپاره یې بهانه و نه ګرځوي، لکه رمضان ته نږدې یې وکاروي، د دې لپاره چې بوزه شي او یا پرې لمونځونه ورځخه ساقط شي، او داسې نور.

دویم: چې د خاوند په اجازه وي، ځکه د حیض راتلل یې د پوره خوند اخستلو څخه منع کوي، نو د هغه ځه کارول چې هغه پرې له خپل حق څخه منع کیږي روا ندي مګر د هغه په خوښې، او که چېرته مطلقه وه، نو پدې کې د خاوند د حق په ساقطولو کې عجله ده چې هغه واپسې ده که چیرته د هغه د پاره واپسي وي.

او هغه ځه چې د امیدوارۍ مخنیوی کوي نو په دوه ډوله دي:

لومړی : چې په دوامدراه توګه یې بند کړي نو دا جایز نه دي؛ ځکه حمل پرې کیږي او پدې سره نسل کمیږي، چې دا د شریعت د غوښتنو خلاف کار دی؛ چې هغه د اسلامي امت ډیرول دي، او ځکه ډاډ نشته چې شته اولادونه یې مړه شي نو بې اولاده کونډه به پاتې شي.

دویم: چې په موقته توګه یې مخنیوی وکړي، لکه یوه ښځه چې ډیره حامله کیږي، او حمل یې ناتوانه کوي، نو خوښ ګڼي چې حمل یې منظم کړي، په دوه کلونو کې یو ځل او داسې

نور نو دا جایز دی، په دې شرط چې خاوند یې ورته پرې اجازه وکړي، بل دا چې ضرر به پرې ورته نه رسیږي، دلیل یې دا دی چې صحابه و به د پیغمبر صلی الله علیه وسلم په زمانه کې له خپلو ښځو څخه عزل کاوه لدې امله چې ښځې یې امیدواره نه شي، نو لدې کار څخ منع نه کړی شول، او عزل دې ته وایې چې د ښځې سره کوروالی وکړي او د انزال په وخت کې (تناسلي آله) راوباسي او د شرمګاه د باندی یې انزال وشي.[1]

او د هغه څه کارول چې حمل ضایع غورځوي نو په دوه ډوله دي:

لومړی: چې له غورځولو یې هدف ضایع کول وي، نو که دا چېرته د روح د پوکولو نه وروسته وي نو پرته له شک نه چې حرام دي؛ ځکه دا پرته له حق نه د یو حرام شوي نفس وژل دي، او د حرام شوي نفس وژل په قرآن، سنت او د مسلمانانو په اجماع سره حرام دي، او که چېرته د روح د پوکلو نه مخکې وي نو علما یې د رواوالي په اړه سره اختلاف لري، ځینو یې جواز ورکړی، او ځینو منع کړی دی، او ځینو ویلي، جایز دي مخکې لدې چې پرنډه وینه شي، یعنې چې څلوېښت ورځې پرې نه وي تېرې شوي، او ځینی یې وایي، روا دي تر هغه چې د انسان شکل پکې ښکاره نه شي.

[1] بخاري په کتاب النکاح، باب العزل، شمېره (٥٢٠٩)، او مسلم په کتاب النکاح، باب حکم العزل، شمېره (١٤٤٠)، د جابر رضي الله عنه له حدیث څخه نقل کړي دي.

احتیاط په دې کې دی چې د غورځولو مخنیوی یې وشي مګر د اړتیا لپاره، لکه چې مور ناروغه وي د حمل توان نه لري او داسې نور، نو پداسې حال کې یې غورځول جایز دي مګر تر هغه وخته پورې چې دومره وخت پرې نه وي تېر شوی چې کیدی شي د انسان پیدابښت پکې ښکاره شي نو بیا یې باید مخنیوی وشي، و الله اعلم.

دویم: چې له غورځولو یې موخه ضایع کول نه وي ، داسې چې د غورځولو هڅه یې د حمل د مودې پای ته رسیدو او د زیږون د نږدې کېدو پر مهال وي نو دا جایز دي، په دې شرط چې مور او یا اولاد ته په کې ضرر نه وي، او دا چې عملیات ته اړتیا و نه لیدل شي، که چېرته یې عملیات ته اړتیا درلوده نو دا بیا څلور حالتونه لري:

لومړی: چې مور هم ژوندۍ وي او ماشوم هم، نو بیا عملیات جایز نه دي مګر د اړتیا لپاره، داسې چې زیږون ستونزمن وي او عملیات ته اړتیا ولري، دا ځکه چې جسم د بنده سره امانت دی، نو داسې لاسوهنه به پکې نه کوي چې د ویرې احساس پکې وي مګر د ستر مصلحت لپاره، او ځکه چې کیدی شي هغه ګمان وکړي چې په عملیات کې ضرر نشته او بیا ضرر پیدا شي.

دویم: چې مور مړه وي او ماشوم هم مړ وي، نو بیا یې د راویستلو لپاره عملیات روا ندی ځکه چې ګټه نه لري.

دریم: چې مور ژوندۍ وي او ماشوم مړ وي، نو د راویستلو لپاره یې عملیات روا دي، خو پدې شرط چې مور ته ضرر متوجه نه وي، ځکه ظاهرا والله اعلم داسې ده چې ماشوم کله

مړ شي نو هغه پرته له عملیات څخه نه راوځي، او په ګېډه کې یې پاتې کېدل په راتلونکي کې د بل حمل مخنیوی کوي او سخته ورته تماميږي او کیدی شي بې نکاح پاتې شي که چېرته د پخواني خاوند څخه په عدت کې وي.

څلورم: چې مور مړه وی او ماشوم ژوندی، نو که چېرته یې د ژوندي پاتې کېدو هیله نه وه، نو د عملیات کول جایز نه دي.

او که چېرته یې د ژوندي پاتې کېدلو هیله وه، نو که چېرته یې ځنې برخې راوتلې وې نو د پاتې راویستلو لپاره یې د مور ګېډه څېرې کیږي، او که چېرته هیڅ شی ترې نه و راوتلی نو زمونږ ملګرو رحمهم الله ویلي: د مور ګېډه د ماشوم د راویستلو لپاره نه څېرې کیږي، ځکه چې دا مثله ده (د مړي د غړو پرې کول) خو صحیح خبره دا ده چې ګېډه څېرې کیږي که چېرته پرته لدې نه یې راوتل ممکن نه و، او دا د ابن هبیره ټاکنه ده، په الانصاف کې یې ویلي: او دا غوره ده.[1]

ما وویل: په ځانګړې توګه زمونږ په دې وخت کې، د عملیات تر سره کول مثله نه ده، ځکه ګېډه څېرې کیږي او بېرته ګنډل کیږي، او ځکه چې د ژوندي حرمت د مړي له حرمت نه ستر دی، او ځکه چې د هلاکت نه د یو معصوم ژغورل واجب دي، او حمل یو معصوم انسان دی، نو ژغورل یې واجب دي. و الله اعلم.

---

1 الإنصاف (۲/۵۵۶).

پاملرنه: په تېرو حالتونو کې چې د حمل غورځول پکې جایز دي باید د هغه چا اجازه موجوده وي چې حمل د هغه وي لکه خاوند.

او تر دې ځایه هغه څه پای ته ورسیدل چې مونږ یې پدې مهمه موضوع کې لیکل غوښتل، او په لنډه توګه مو په بنسټیزو مسائلو او ضوابطو بسنه وکړه، کنه فروع او جزئیات یې او هغه څه چې ښځې ورسره لدې څخه مخ کیږي هغه بحر دی چې ساحل نه لري، خو ځیرک کولی شي چې فرعي مسائل اصولو او جزئی مسائل کلیاتو او ضوابطو ته وروګرځوي، او شیان د خپلو همجنسو سره (قیاس) پرتله کړي.

او مفتي دې په دې پوه شي چې دی خلکو ته د هغه څه په رسولو او بیانولو کې چې د الله پیغمبرانو راوړي دي د الله او د مخلوق تر منځ واسطه ده، او له ده څخه به د هغه څه په اړه پوښتنه کیږي چې په قرآن او سنت کې دي، ځکه دا هغه دوه سرچیني دي چې بنده پرې پر پوهېدلو او عمل کولو مکلف دی، او هر هغه څه چې د قرآن او سنت خلاف وي نو هغه غلط دي، پر ویونکي یې بیرته ورګرځول واجب دي، او عمل کول پرې روا نه دي، کیدی شي ویونکی یې عذر لرونکی مجتهد وي نو هغه ته به د خپل اجتهاد اجر ورکول کیږي، مګر نور چې په غلطۍ یې پوه وي ورته روا ندي چې ویې مني.

او پر مفتي واجب دي چې خپل نیت الله تعالی ته خالص کړي، او په هره پیښه کې چې پرې راځي له الله نه مرسته

وغواړي، او له هغه ذات څخه ثبات، او حق ته درسیدو توفیق وغواړي.

او پرې واجب دي هغه څه ته اعتبار ورکړي چې په قرآن او سنت کې راغلي وي، نو ګورې به او په اړه به یې پلټنه کوي او د پوهېدو لپاره به یې د علماوو د ویناوو په مرسته پلټنه کوي.

او ډیری وختونه داسې یوه مساله پیدا شي چې انسان یې په اړه د خپل توان په اندازه د علماوو د ویناوو په رڼا کې پلټنه کوي، بیا یې د حکم په اړه داسې څه نه مومي چې پرې ډاډه شي، او دا هم کیدی شي چې بالکل یې په اړه هیڅ یادونه هم و نه مومي، نو کله چې قرآن او سنت ته مراجعه وکړي نو نږدې او ښکاره یې ورته حکم څرګند شي، او دا یې اخلاص، علم او پوهې ته په کتلو سره فرق کوي.

او پر مفتي واجب دي چې کله د ستونزې سره مخ شي چې د حکم کولو پر مهال له صبر نه کار واخلي او بیړه ونه کړي، ځکه ډیر داسې شوي چې په یو حکم کې یې بیړه کړې بیا ورته له نږدې پلټنې وروسته ښکاره شوې چې په هغه پریکړه کې غلط شوی و، نو پرې پښېمانه شي، او کیدی شي هغه څه جبران نه کړی شي چې فتوا یې په کې ورکړې ده!.

او په مفتي کې چې خلکو حوصله او له حکم څخه د ډاډمنتیا صفتونه ولیدل، نو په وینا یې باوري کیږي او ارزښت ورکوي، او که ویې لیدل چې بیړه کوي او بیړه کوونکی زیات غلطي کوونکي وي، نو بیا په هغه څه باور نه لري چې ده یې

په اړه فتوا ورکړي وي، نو په بېړه او غلطۍ سره يې خپل ځان او نور د هغه علم او حق نه محروم کړل چې ورسره دی.

له الله تعالی څخه سوال کوو چې مونږ او زمونږ مسلمانانو ورونو ته نيغه لار وښايي، او خپلې پاملرنې ته مو شامل کړي، او له خوييدو څخه مو په خپله پاملرنه وساتي، هغه ذات سخي او د عزت خاوند دی، وصلّى الله وسلّم على نبيّنا محمدٍ، وعلى آلـه وصحبـه أجمعين. والحمد لله الذي بنعمتـه تتـمّ الصالحات.

(دا ليکنه) الله تعالی ته د فقير (بنده) په قلم سره بشپړه شوه

محمّد الصالح العثيمين

د جمعې د ورځې په څاښت کې

۱۳۹۲ هـ ق کال د شعبان ۱۴.

*

فهرست

د ښځو د طبيعي وينو)حيض، نفاس او استحاضې (په اړه يو پېغام 2
د ښځو د طبيعي وينو)حيض، نفاس او استحاضې (په اړه ليکنه 2
لومړی فصل :د حيض معنا او حکمت 4
دويم څپرکی :د حېض وخت او موده 5
دريم څپرکی :هغه بيړني حالتونه چې په حيض کې رامنځ ته کيږي 15
څلورم څپرکی :د حيض احکام 20
پنځم څپرکی :د استحاضې او د هغې د حکمونو په اړه 42
:د استحاضې حالتونه 43
:د هغه چا حالت چې مستحاضې ته ورته والی ولري 48
:د استحاضې أحکام.. 49
شپږم څپرکی :د ولادت دوره)نفاس (او احکام يې 52
:د نفاس أحکام.. 54
اووم څپرکی :د هغه څه د کارونې په اړه چې حيض بندوي او يا يې راولي، او هغه څه چې د حمل مخنيوی کوي او يا يې غورځوي 58